

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนชุมชนปางแก เทศบาลตำบลปากช่อง
อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

นางสาวพรพรรณ ยันตรกิจ

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2545

บทคัดย่อ

พรพรรณ ยันตรกิจ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง: กรณีศึกษา
ชุมชนเมืองปางแก เทศบาลตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา: รองศาสตราจารย์ ดร. องค์การ อินทร์ทรัพย์, 87 หน้า

ISBN

วัตถุประสงค์ จุดมุ่งหมาย ขอบเขตของการวิจัย

1. เพื่อทราบว่าการระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด
2. เพื่อทราบถึงปัญหาในการดำเนินการบริหารของคณะกรรมการกองทุนชุมชนเมืองปางแก
3. เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย
4. เพื่อกระตุ้นการดำเนินงานของกองทุนชุมชนเมืองปางแก

ขอบเขตของการวิจัยในครั้งนี้เป้าหมายเพื่อศึกษาถึงศักยภาพของชุมชนปางแกกับ
อนาคตของกองทุนเงินล้าน พื้นที่ในการวิจัยคือ ชุมชนปางแก มีจำนวนประชากร 1,096
คน(236 หลังคาเรือน)

วิธีดำเนินงานวิจัย

เก็บข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ และปฐมภูมิ โดยใช้แบบรายงานที่ 1 – 12 เป็นเครื่องมือในการเก็บใช้วิธีสัมภาษณ์ และสังเกตเป็นการเก็บข้อมูลโดยใช้แนวความคิดของสตฟเฟิลบิม โดยใช้รูปแบบ ชิพป์ โมเดล (CIPP Model) จากกลุ่มตัวอย่างที่เราต้องการเก็บข้อมูล เมื่อได้รับข้อมูลที่
ต้องการแล้วจะนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อง่ายต่อการนำมาเสนอในรูปแบบที่เหมาะสมเพื่อง่ายต่อการทำความเข้าใจ

ผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยพบว่า การดำเนินงานบริหารกองทุนของชุมชนเมืองปางแกมีการดำเนินงาน
อย่างเป็นระบบ และผ่านการตรวจสอบจากพัฒนาการจังหวัดนครราชสีมาแล้วว่าการดำเนินงาน
ของชุมชนปางแกอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ และผู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ก็ได้นำเงินไปพัฒนาอาชีพของ
ตนในบางราย และในบางรายที่ไม่สามารถสำรวจได้ครบต้องมีการติดตามผลต่อไป

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนักศึกษา.....พรพรรณ ยันตรกิจ

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาจัดการและประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร. องค์การ อินทร์มพรรักษ์)

กรรมการสอบ

.....

(.....)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้ประเมินขอกราบขอบพระคุณ บุคคลและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่งทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิ เช่น

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.องค์การ อินทร์มพรรษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข และคณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ

- พัฒนาการอำเภอปากช่อง ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่และสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน

- นายอำเภอ ประธานกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการกองทุนชุมชนเมืองปากแกล ที่ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวกและขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้ประเมินประสบความสำเร็จในชีวิต

พรพรรณ ยันตรกิจ

บัณฑิตกองทุนชุมชนเมืองปากแกล

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	ก
หน้าอำนวยการ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	
1 หลักการและเหตุผล	1
2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	2
3 กรอบความคิดทฤษฎี	2
4 วิธีการดำเนินการ	3
5 ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ	3
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	
1. นโยบายหลักการและวัตถุประสงค์ ของกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมือง	5
2. ระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	6
3. หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมือง	10
4. หลักการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	13
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	
1. วิธีการประเมินโครงการ	15
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	17
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ	18
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ	20
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล	21
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	22

บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน	24
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม	34
3. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ	37
4. สรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	39

บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1. สรุป	40
2. ข้อเสนอแนะ	43

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

- ภาคผนวก ก. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและ
ชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
- ภาคผนวก ข. ระเบียบกองทุนชุมชนเมืองปางแก พ.ศ. 2544
- ภาคผนวก ค. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและ
ชุมชนเมือง
- ภาคผนวก ง. แผนที่ชุมชนเมืองปางแก

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
3.1 หน่วยบริบท ภาพที่ 1	16
3.2 หน่วยบริบท ภาพที่ 2	16
3.3 หน่วยบริบท ภาพที่ 3	17
4.1 แสดงการปฏิสัมพันธ์ของธุรกิจชุมชน	30

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 เงื่อนไข/ลักษณะการให้สินเชื่อแก่ SMEs ของสถาบันการเงินต่าง ๆ ...	27
4.2 จำนวนและร้อยละของประชากรตามลักษณะของประชากร.....	33

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

เศรษฐกิจในปัจจุบันนี้เป็นไปในทางที่ไม่ดี ซึ่งมีผลสืบเนื่องมาจากปีก่อน ๆ เรื่อยมา หากเราจะหาสาเหตุของภาวะเศรษฐกิจนี้จะพบว่าเริ่มมาจาก ปัญหาทางการประกอบอาชีพของแต่ละคน แต่ละชุมชนที่ขาดทุนหมุนเวียนในการพัฒนาอาชีพของตน การขาดเงินทุนทำให้ผู้ประกอบการอาชีพ บางรายถึงกับต้องหยุดชะงักลง เช่น เกษตรกรไม่มีเงินทุนหมุนเวียนในการซื้อปุ๋ย พืชพันธ์ต่าง ๆ สารเคมี รวมถึงค่าใช้จ่ายอื่น ๆ จึงจำเป็นต้องหยุดอาชีพนี้ไป อาจเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่นที่ไม่มี ความชำนาญ ซึ่งอาจเกิดปัญหาอื่นตามมาอีก หรือบางรายอาจแก้ปัญหาโดยการกู้เงินนอกระบบ มาหมุนเวียน ในการประกอบอาชีพของตน อาจต้องเสียดอกเบี้ยมาก ๆ รัฐบาลจึงมีเจตนารมณ์ที่จะ แก้ไขความยากจน โดยจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติขึ้นซึ่งมี พ.ต.ท ทักษิณ ชิน วัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เข้ามาร่วมกันสร้างความเข้มแข็งให้กับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และถือเป็นนโยบายสำคัญยิ่งในการต่อสู้กับปัญหาความยากจนของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศที่กำลังเผชิญอยู่เพื่อเป็นการเสริมกระบวน การพึ่งตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองใน ด้าน การเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มการแก้ไขปัญหา รัฐบาลได้จัดตั้ง “กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท” ซึ่งมอบหมายให้ทางหมู่บ้านมีการบริหารจัดการเงิน กองทุนเอง โดยการ จัดเวทีชาวบ้าน เพื่อเลือกสรรคณะกรรมการกองทุนฯ ไม่น้อยกว่า 9 คน แต่ ต้องไม่เกิน 15 คน ประกอบด้วยกรรมการทั้งชายและหญิง ในสัดส่วนที่เท่าเทียมกัน ทั้งนี้หมายถึงมี จำนวนเท่ากันหรือใกล้เคียงกันขึ้นอยู่กับเวทีชาวบ้านที่เกี่ยวกับจำนวนและวิธีการเลือกสรร คณะ กรรมการกองทุนฯ ตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ คือ ต้อง ครบองค์ประชุมของเวทีชาวบ้าน คือ จำนวน $\frac{3}{4}$ ของจำนวนคราวเรือน ทั้งหมดของหมู่บ้าน/ชุมชน ร่วมกันกำหนดวิธีการและเนินการเลือกกันเอง โดยจะต้องเลือกคนที่มีความรู้ ประสบการณ์ และมี คุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้าม ตามที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กำหนด

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนแล้วเสร็จ และได้รับการ อนุมัติให้ตั้งกองทุนรับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว หรือชุมชนที่ยัง ไม่ได้รับการอนุมัติ ก็ตาม การพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคม และเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เป็นภารกิจที่ต้องมีการ ดำเนินการ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงเห็นสมควรให้มี

การสนับสนุน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้ทุนการศึกษาแก่นักศึกษา เพื่อการศึกษาหลักสูตรการจัดการและการประเมินโครงการ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำหนดให้การศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง มาประเมินผลของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่าบรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์มากน้อยเพียงใด โดยการเขียนรายงานการประเมินในรูปของสารนิพนธ์ (Substantive Report) เพื่อแสดงให้เห็นความสำเร็จตลอดจนจุดอ่อน ที่ควรปรับปรุงของแต่ละท้องถิ่น และเพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถของนักศึกษาในด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด
2. เพื่อทราบถึงปัญหาในการดำเนินงานบริหารกองทุนฯ ของคณะกรรมการ
3. เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย
4. เพื่อกระตุ้นและติดตามการดำเนินงานของชุมชน

กรอบความคิดทฤษฎี

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้จะใช้ตัวแบบความคิดเชิงระบบ (System Approach) โดยใช้รูปแบบ “ซีพีพี โมเดล” (CIPP Model) เป็นคำย่อในภาษาอังกฤษ ซึ่งมีค่าเต็มและความหมาย ดังนี้

C ย่อมาจาก Context คือ บริบทของหน่วยระบบ หมายความว่า มีหน่วยระบบอื่นๆ จำนวนหนึ่งที่อยู่นอกเส้นเขตแดนของหน่วยนี้ ซึ่งให้ปัจจัยนำเข้าแก่หน่วยนี้และรับเอาผลผลิตของหน่วยนี้ หน่วยอื่นๆ เหล่านั้นมา เมื่อรวมกันแล้วเรียกว่า บริบทของหน่วยนี้ การที่ผลผลิตถูกส่งผ่านบริบทแล้วมีผลกระทบไปถึงปัจจัยนำเข้าขั้นต่อไป

I ย่อมาจาก Input คือ ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ หน่วยนี้ได้รับเอาสิ่งบางอย่างเข้ามาในหน่วยระบบ เพื่อนำไปเข้ากระบวนการและแปลงรูปเป็นผลผลิต ปัจจัยนำเข้าเหล่านี้ได้มาจากผลผลิตของหน่วยระบบอื่น ๆ ซึ่งเป็นบริบทของหน่วยนี้ มีข้อควรสังเกต คือ หน่วยระบบที่เป็นสิ่งมีชีวิตสามารถคัดเลือกปัจจัยนำเข้า แต่ละหน่วย

P ย่อมาจาก Process คือ กระบวนการของหน่วยระบบนี้มีกระบวนการทำงานที่มีลักษณะเป็นแบบแผนชัดเจนและมีความคงที่ในห้วงเวลาหนึ่งสามารถสังเกตได้ ประเมินได้ กระบวนการทำงานนี้คือการที่ปัจจัยนำเข้าต่างๆ มากระทำปฏิกิริยาต่อกัน จนบังเกิดเป็นผลผลิต

ของหน่วยระบบ กระบวนการอาจจะมีหลายขั้นตอน และแต่ละขั้นตอนมีลักษณะเป็นลักษณะเป็นหน่วยระบบในตัวเองอีกด้วยอีกด้วย คือ มีคุณสมบัติทุกข้อ ของหน่วยระบบ

P ย่อมาจาก Product คือ ผลผลิตของหน่วยระบบระบบนี้ให้ผลผลิตบางอย่าง อันเป็นผลมาจากการทำงานของหน่วยระบบ ผลผลิตดังกล่าวอาจมีมากกว่าหนึ่งรายการก็ได้และแต่ละรายการเมื่อหลุดออกมาจากหน่วยระบบแล้ว ก็จะเลื่อนไหลไปเป็นปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบอื่นที่เป็นบริบทของหน่วยระบบนี้ต่อไป

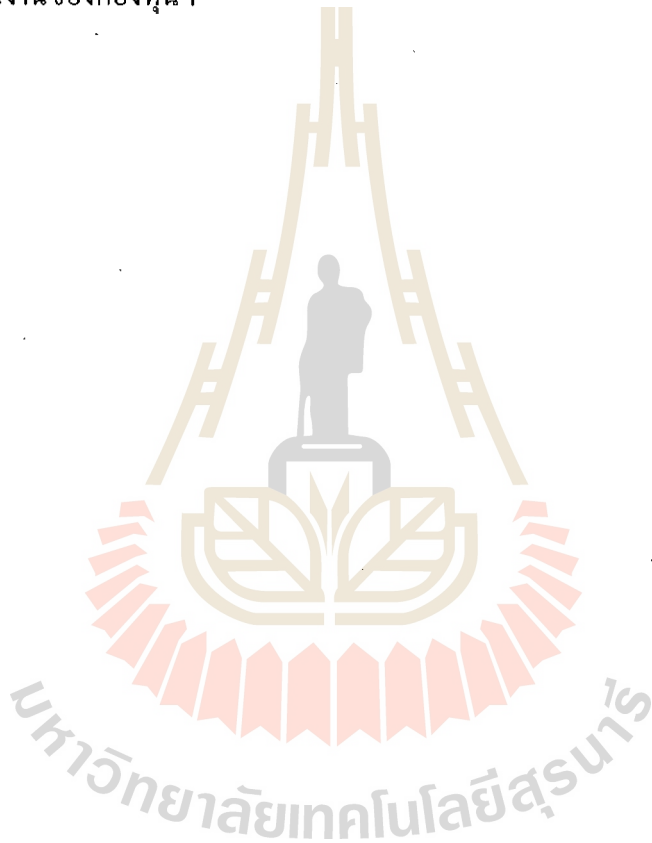
วิธีการดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. เลือกใช้ “ชีพพีโมเดล” ในการประเมินโครงการ
2. เก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นคน เอกสาร สถานการณ์และจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ และแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งข้อมูลที่ได้สามารถจำแนก 2 ลักษณะคือ
 - ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นค่าหรือคุณลักษณะของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับจำนวนหรือขนาดของตัวแปรนั้น ๆ ว่ามีมากน้อยเพียงใด ข้อมูลเชิงปริมาณสามารถวัดออกมาเป็นตัวเลขได้ เช่น รายได้ของชาวบ้าน จำนวนสมาชิกในครอบครัว
 - ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นค่าหรือคุณลักษณะของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าหรือคุณลักษณะของตัวแปรนั้น ๆ ที่บ่งบอกเป็นเชิงคุณภาพที่ไม่สามารถวัดออกมาเป็นปริมาณได้ แต่อาจกำหนดค่าออกมาเป็นตัวเลขได้แต่ไม่มีความหมายในเชิงปริมาณแต่ประการใด
3. นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลมาแจกแจงรายละเอียด พร้อมกับออกแบบผลการวิเคราะห์ให้อยู่ในรูปแบบที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ และสะดวกต่อการนำไปใช้ ในการนำเสนอข้อมูลของชุมชนบางแกได้เลือกใช้ 2 รูปแบบดังนี้
 - การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตาราง
 - การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแผนภาพ
4. สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ จะกล่าวถึงผลการดำเนินงานโดยรวมว่ามีผลเป็นอย่างไร มีข้อผิดพลาดอย่างไร มีอุปสรรคในการดำเนินงานอย่างไรบ้าง และเสนอแนะวิธีที่ช่วยส่งเสริมให้การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองดีขึ้น

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

1. ได้ทราบว่าชุมชนปางแกได้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีหรือไม่
2. ได้ทราบถึงจุดอ่อนที่ควรปรับปรุงของชุมชนนั้น
3. ได้ทราบถึงปัญหาจากการดำเนินงานของกองทุนฯ ของชุมชนนั้น
4. ได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการนำเงินไปประกอบอาชีพของแต่ละรายว่าเกิดประโยชน์มากน้อยเพียงใด
5. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรค และสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนฯ

บทที่ 2

ปริทรรศน์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ข้อมูลต่างๆ ที่ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ประมวลขึ้นนี้ ได้จากเอกสารต่างๆ ที่ใช้ประกอบการศึกษาในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการซึ่งข้อมูลในบทที่ 2 นี้ ได้นำเสนอรายละเอียดในด้านต่างๆ ดังนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
3. หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการกองทุน
4. หลักการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติแบบ CIPP Model

นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายของรัฐบาลของรัฐบาลซึ่งมี พ.ศ.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถ ในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียน ในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง (คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชน,2544)

หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ ประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ คือ

1. ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนหมู่บ้าน
3. การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้าน เป็นศูนย์กลาง

กลางในการพัฒนา

4. การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีดังนี้

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน
2. ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง
3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้าง ศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. กระตุ้นเศรษฐกิจ ในระดับฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศในอนาคต
5. เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

ระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติมีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544
2. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนและชุมชนเมืองแห่งชาติ

พ.ศ.2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ชนเมืองแห่งชาติ” โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. ประกอบด้วยรัฐมนตรีหรือรอง
นายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงมหาดไทยเป็นรองประธานคนที่ 1 การคลังเป็นรองประธานคนที่ 2
รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรอง
ประธานคนที่ 3 ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการ
พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัด
กระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์
ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
เลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน
ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่ง
คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่น้อยเกิน 10 คน เป็นกรรมการ เลขาธิการ
นายกรัฐมนตรี เป็นกรรมการและเลขาธิการ

คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขาธิการ จำนวนไม่เกิน 3 คน ให้มี
ที่ปรึกษาคณะกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ จำนวน
อย่างน้อย 3 คน แต่ไม่เกิน 7 คน

- กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับ
แต่งตั้งอีกได้ นอกจากการพ้นตำแหน่งตามวาระตามข้อ 7 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
พ้นจากตำแหน่งเมื่อ
 - (1.) ตาย
 - (2.) ลาออก
 - (3.) เป็นบุคคลล้มละลาย
 - (4.) คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
 - (5.) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
 - (6.) ได้รับโทษจำคุกโดยพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก
- การประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง
ของจำนวน กรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม
- คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้
กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชน
เมือง
 - (1.) กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผน

การจัดสรรให้แก่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- (3.) จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เสนอต่อคณะรัฐมนตรี
 - (4.) กำหนดแผนงาน และออกระเบียบข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้ง และแนวทางการบริหารงานกองทุน
 - (5.) ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหา และจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
 - (6.) ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และการบริหาร กองทุน
 - (7.) แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้
 - (8.) ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่นๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้
 - (9.) เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน
 - (10.) รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงิน ของกองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
 - (11.) ปฏิบัติหน้าที่อื่น หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจและ หน้าที่ของคณะกรรมการหรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย
- การประชุมของคณะกรรมการให้นำข้อ 9 มาใช้กับการประชุมและ วินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมอนุกรรมการ โดยอนุโลม
 - ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษา และคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งตาม ระเบียบนี้ ได้ เบี้ยประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนด ในพระราชกฤษฎีกา เบี้ยประชุมและค่าตอบแทนที่ปรึกษา ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง พ.ศ. 2523 และที่แก้ไขเพิ่มเติมโดย เบิกจ่ายจากสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
- หมวดที่ 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ**
- ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนัก เลขาธิการนายกรัฐมนตรี
 - สำนักงานมีอำนาจ หน้าที่ ดังนี้
 - (1.) ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
 - (2.) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะ อนุกรรมการ
 - (3.) ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของ

คณะกรรมการและของกองทุน

- (4.) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้งนโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
- (5.) ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อม ในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน
- (6.) จัดให้มี หรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการเงินงานกองทุน
- (7.) พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุน
- (8.) ให้การสนับสนุน ปรีกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบายระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
- (9.) ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน
- (10.) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
- (11.) ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน

เมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงแก้ไขระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 11(8) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี จึงวางระเบียบไว้ดังนี้

- ข้อ 1. ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544”
- ข้อ 2. ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

- ข้อ 3. ให้ยกเลิกความในวรรคสองของข้อ 6 แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่า
ด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ. 2544 และให้ใช้
ความดังต่อไปนี้ แทน
“คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 4 คน”

หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มี
ส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่างๆ เนื่องจาก
กระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการ
กรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
กล่าวคือ

- (1.) จะต้องมีการเวียนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม
- (2.) การเลือกคณะกรรมการกองทุน และชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม
สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นตาม ข้อ 17 ของ
ระเบียบ คณะกรรมการว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชน
เมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้
 - เป็นผู้ที่มีอายุอยู่ในหมู่บ้านหรือชุมชนมาไม่น้อยกว่า 2 ปี
 - เป็นผู้ที่มีอายุ 20 ปี บริบูรณ์
 - เป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบเสียสละ มีส่วนร่วม
ในกิจกรรมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ไม่ติดการพนัน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยา
เสพติด ไม่มีประวัติเสียด้านการเงินและยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย
 - ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย หรือไร้ความสามารถ
 - ไม่เคยรับโทษจำคุก เว้นแต่โทษที่กระทำโดยประมาท
 - ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือไม่เคย
กระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน เว้นแต่ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินและความผิด
ฐานบุกรุก
 - ไม่เคยถูกไล่ออก หรือให้ออกจากราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ
 - ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง

- ไม่เคยถูกให้ออกจากคณะกรรมการกองทุน ด้วยมติของคณะกรรมการหรือมติของสมาชิก

แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. จัดทำแบบขอขึ้นทะเบียนตามแบบ กทบ. 2 ซึ่งขอรับแบบ กทบ. 2 จากคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ
2. ขึ้นแบบคำขอขึ้นทะเบียนกับธนาคารออมสิน หรือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง คือ ระเบียบ ข้อบังคับของกองทุน
3. เปิดบัญชีกับธนาคาร

การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกิน 20,000 บาท ในกรณีที่คณะกรรมการมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ให้คณะกรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ทั้งนี้การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งต้องไม่เกินจำนวน 50,000 บาท
2. ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอทั้งหมดหรือบางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว
3. คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด
4. ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก โดยคำนึงถึงจารีต ประเพณี และสภาพเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นหลัก และปิดประกาศอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนดังกล่าวอย่างเปิดเผย
5. การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนให้ผู้กู้ชำระให้แล้วเสร็จสิ้นภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี นับแต่วันที่ทำสัญญา

6. ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนตาม
ไซที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระเบียบหรือ
ข้อบังคับที่กองทุนกำหนดไว้อย่างแน่นอนสำหรับจำนวนที่ขาดหรือค้างชำระ
เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้
7. ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินหรือเมื่อมี
หลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กู้นำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศ
จากเหตุผลอันสมควร ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและ
เรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดย
ทันที

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้ นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการ
กู้ยืม เงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบางเกณฑ์สำหรับการพิจารณาเงินกู้ มีดังนี้

1. ต้องเป็นสมาชิก
2. มีการถือหุ้นและออมทรัพย์
3. มีวัตถุประสงค์ตรงกับโครงการ
4. บรรเทาเหตุฉุกเฉิน

การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุน

จากการที่รัฐบาลได้จัดให้มีโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุน
หมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ
และสังคมของประชาชน ในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งยัง
เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ
และสังคมของประเทศในอนาคต โครงการนี้สามารถช่วยให้หมู่บ้านหรือชุมชนเมืองทั้งที่
ได้รับการจัดสรรโอนเงิน เข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติก็
ตาม ได้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยการติดตามการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้าน
และชุมชนเมือง จากบัณฑิตที่ได้รับการศึกษาหลักสูตรการจัดการและการประเมินโครงการ
ยังเป็นการสร้างรายได้แก่ผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับ
ล่างอีกทางหนึ่ง และส่งเสริมให้บัณฑิตที่ต้องการพัฒนาบ้านเกิดมีโอกาสกระทำได้

สรุปได้ว่า โครงการเพิ่มประสิทธิภาพนี้ จะช่วยได้หลายทาง เช่น ช่วยให้การ
ดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านเป็นไปอย่างมีระบบ รัฐบาลได้ทราบผลการดำเนินงานจาก

การรายงานของบัณฑิตกองทุนฯ และเป็นการเสริมสร้างรายได้แก่บัณฑิตที่ว่างงาน เป็นจำนวนมาก

หลักการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง มีหลักการประเมิน คือ จุดประสงค์ของการประเมิน และตัวชี้วัดการประเมินให้ชัดเจน จุดประสงค์ของการประเมิน บ่งบอกเป้าหมายและสิ่งที่ต้องการประเมิน ในกรณีนี้ เป็นการประเมินรูปแบบ CIPP Model สิ่งที่ต้องการประเมินคือ

C ย่อมาจาก Context คือ บริบทของหน่วยระบบ หมายความว่า มีหน่วยระบบอื่น ๆ จำนวนหนึ่งที่อยู่นอกเส้นเขตแดนของหน่วยนี้ ซึ่งให้ปัจจัยนำเข้าแก่หน่วยนี้ และรับเอาผลผลิตของหน่วยนี้ หน่วยอื่น ๆ เหล่านี้มา เมื่อรวมกันแล้วเรียกว่า บริบทของหน่วยนี้ การที่ผลผลิตถูกส่งผ่านบริบทแล้วมีผลกระทบไปถึงปัจจัยนำเข้าขั้นต่อไป

I ย่อมาจาก Input คือ ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ หน่วยนี้ได้รับเอาสิ่งบางอย่างเข้ามาในหน่วยระบบ เพื่อนำไปเข้ากระบวนการและแปลงรูปเป็นผลผลิต ปัจจัยนำเข้าเหล่านี้ได้มาจากผลผลิตของหน่วยระบบอื่น ๆ ซึ่งเป็นบริบทของหน่วยนี้ มีข้อควรสังเกต คือ หน่วยระบบที่เป็นสิ่งมีชีวิตสามารถคัดเลือกปัจจัยนำเข้า แต่ละหน่วย

P ย่อมาจาก Process คือ กระบวนการของหน่วยระบบนี้มีกระบวนการทำงานที่มีลักษณะเป็นแบบแผนชัดเจนและมีความคงที่ในห้วงเวลาหนึ่งสามารถสังเกตได้ประเมินกระบวนการทำงานนี้ คือ การที่ปัจจัยนำเข้าต่าง ๆ มากระทำปฏิกิริยาต่อกัน จนบังเกิดเป็นผลผลิตของหน่วยระบบ กระบวนการอาจจะมีหลายขั้นตอน และแต่ละขั้นตอนมีลักษณะเป็นหน่วยระบบในตัวเองอีกด้วย คือ มีคุณสมบัติทุกข้อ ของหน่วยระบบ

P ย่อมาจาก Product คือ ผลผลิตของหน่วยระบบ ระบบนี้ให้ผลผลิตบางอย่าง อันเป็นผลมาจากการทำงานของหน่วยระบบ ผลผลิตดังกล่าวอาจมีมากกว่าหนึ่งรายการก็ได้ และแต่ละรายการเมื่อหลุดออกมาจากหน่วยระบบแล้ว ก็จะเลื่อนไหลไปเป็นปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบอื่นที่เป็นบริบทของหน่วยระบบนี้ต่อไป

เอกสารข้อมูลใช้ในการประเมินความพร้อมคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

หัวข้อประเมิน	เอกสารข้อมูลใช้ในการประเมิน
1. กระบวนการคัดเลือกกรรมการเป็นไปตามระเบียบกองทุนฯ และวิธีการที่หมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนดไว้	- แบบขอขึ้นทะเบียนฯ (กทบช.2) ส่วนที่ 2 ข้อ 1, 2, 3 - แบบ กทบ.1
2. คุณสมบัติกรรมการตามระเบียบกองทุนฯ	- แบบคำขอขึ้นทะเบียนฯ(กทบ.2) ส่วนที่ 2 ข้อ 4 และข้อ 5 - แบบ กทบ.1
3. ความรู้/ประสบการณ์และความมั่นใจในการบริหารกองทุนฯของคณะกรรมการกองทุน	- แบบขอขึ้นทะเบียนฯ(กทบ.2) ส่วนที่ 2 ข้อ 4 ส่วนที่ 5 ข้อ 1-9 และข้อ 10
4. ระเบียบข้อบังคับในการดำเนินงานกองทุนฯ	- แบบขอขึ้นทะเบียนฯ (กทบช.2) ส่วนที่ 3 ข้อ 1, 2, 3 โดยการตรวจสอบหลักฐานจากธนาคาร
5. การมีส่วนร่วมในการจัดการกองทุนฯ	- แบบขอขึ้นทะเบียนฯ (กทบช.2) ส่วนที่ 4 ข้อ 1, 2, 3 และข้อ 4
6. สมาชิกมีการปฏิบัติตามระเบียบครบถ้วน	- แบบขอขึ้นทะเบียนฯ (กทบ.2) ส่วนที่ 4 ข้อ 2 และข้อ 3 โดยการตรวจสอบหลักฐานจากธนาคาร
7. มีการเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุนแล้ว	- แบบขอขึ้นทะเบียนฯ(กทบ.2) ส่วนที่ 4 ข้อ 3 โดยการตรวจสอบหลักฐานจากธนาคาร

บทที่ 3

วิธีการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการ แต่ละโครงการจะมีวิธีแตกต่างกันออกไป ซึ่งแล้วแต่รูปแบบและความเหมาะสมของโครงการ วิธีที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้เป็นการประเมินเชิงระบบโดยแนวคิดของ สต๊ฟเฟิลบีม (Stufflebeam)

1. วิธีการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้จะใช้ตัวแบบความคิดเชิงระบบตามแนวคิดของสต๊ฟเฟิลบีม (Stufflebeam) โดยเลือกใช้รูปแบบ “ซีพีพี โมเดล” (CIPP Model) เป็นคำย่อในภาษาอังกฤษ ซึ่งมีคำเต็มและความหมายดังนี้

C ย่อมาจาก Context คือ บริบทของหน่วยระบบหมายความว่า มีหน่วยระบบอื่นๆจำนวนหนึ่งที่อยู่นอกเส้นเขตแดนของหน่วยนี้ซึ่งให้ปัจจัยนำเข้าแก่หน่วยนี้และรับเอาผลผลิตของหน่วยนี้ หน่วยอื่นๆ เหล่านี้มา เมื่อรวมกันแล้วเรียกว่า บริบทของหน่วยนี้ การที่ผลผลิตถูกส่งผ่านบริบทแล้วมีผลกระทบไปถึงปัจจัยนำเข้าขั้นต่อไป

I ย่อมาจาก Input คือ ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบหน่วยนี้ได้รับเอาสิ่งบางอย่างเข้ามาในหน่วยระบบเพื่อนำไปเข้ากระบวนการและแปลงรูปเป็นผลผลิต ปัจจัยนำเข้าเหล่านี้ได้มาจากผลผลิตของหน่วยระบบอื่นๆ ซึ่งเป็นบริบทของหน่วยนี้มีข้อควรสังเกต คือ หน่วยระบบที่เป็นสิ่งมีชีวิตสามารถคัดเลือกปัจจัยนำเข้าแต่ละหน่วย

P ย่อมาจาก Process คือ กระบวนการของหน่วยระบบนี้มีกระบวนการทำงานที่มีลักษณะเป็นแบบแผนชัดเจนและมีความคงที่ในห้วงเวลาหนึ่งสามารถสังเกตได้ประเมินเวลาทำงานนี้ คือ การที่ปัจจัยนำเข้าต่างๆ มากระทำปฏิกิริยาต่อกันจนบังเกิดเป็นผลผลิตของหน่วยระบบกระบวนการอาจมีหลายขั้นตอนและแต่ละขั้นตอนมีลักษณะเป็นหน่วยระบบในตัวเองอีกด้วย คือ มีคุณสมบัติทุกข้อของหน่วยระบบ

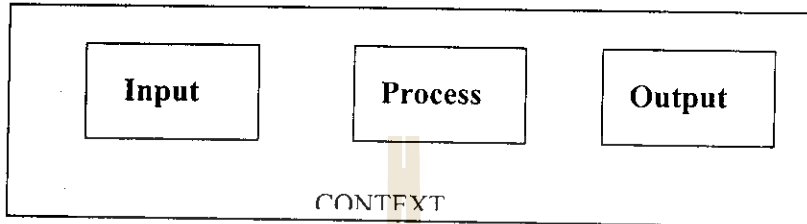
P ย่อมาจาก Product คือ ผลผลิตของหน่วยระบบระบบนี้ให้ผลผลิตบางอย่าง อันเป็นผลมาจากการทำงานของหน่วยระบบ ผลผลิตดังกล่าวอาจมีมากกว่าหนึ่งรายการก็ได้และแต่ละรายการเมื่อถูกคัดออกมาจากหน่วยระบบแล้ว ก็จะเลื่อนไหลไปเป็นปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบที่เป็นบริบทของหน่วยระบบนี้ต่อไป

ในหน่วยบริบทประกอบไป

ปัจจัยนำเข้า (Input)

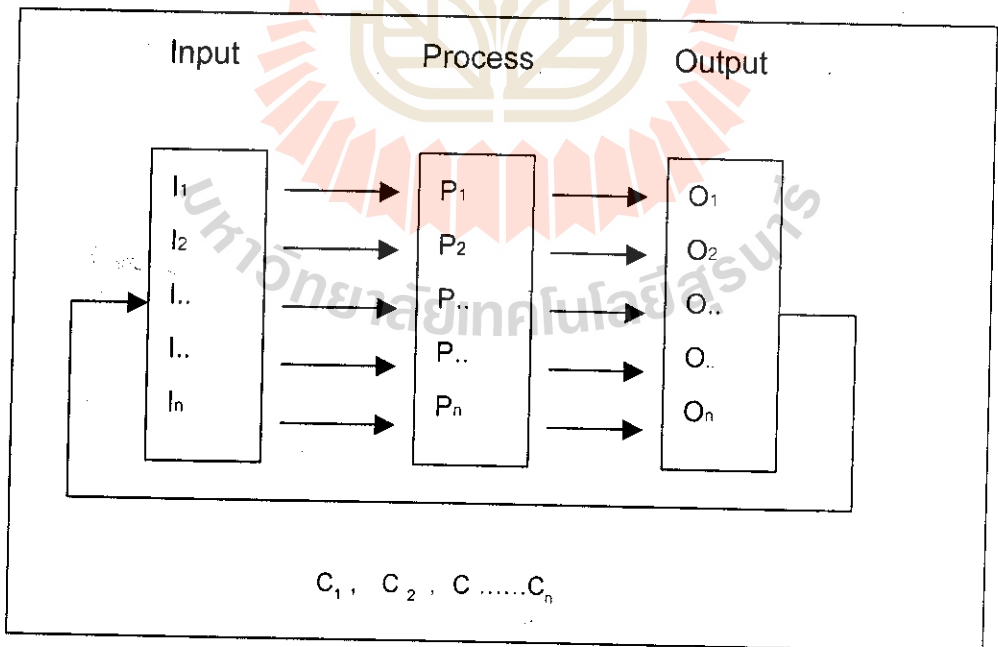
กระบวนการ (Product)

ผลผลิต (Output)

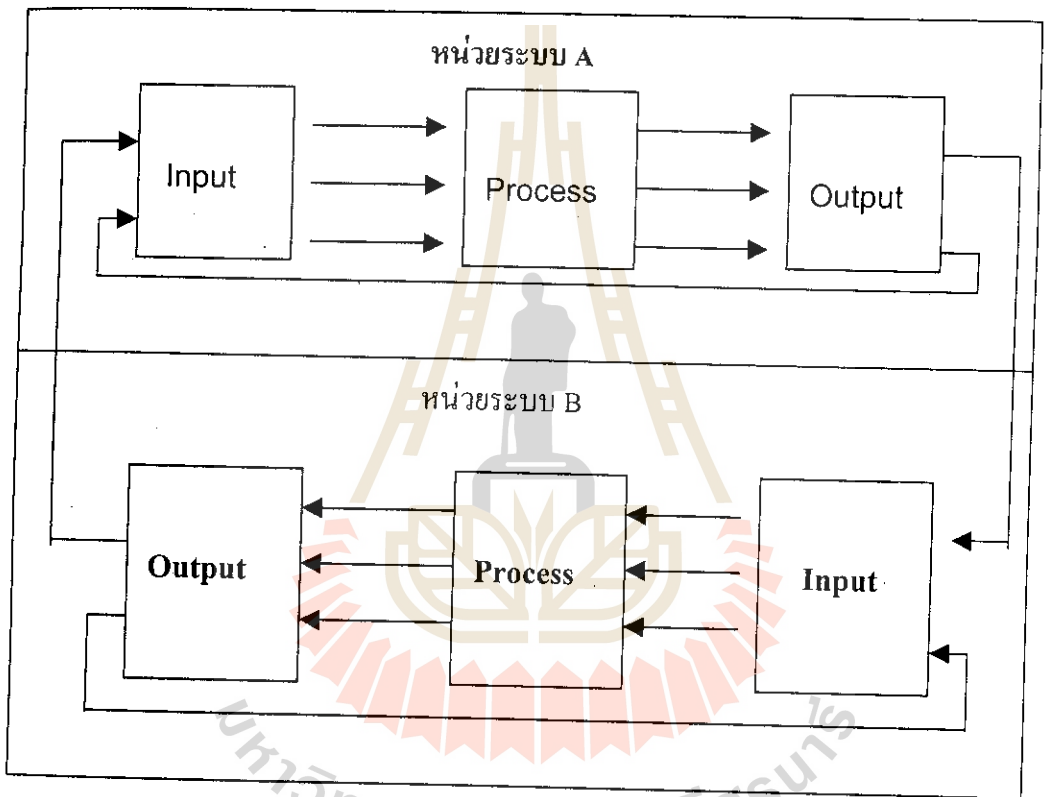
แผนภาพที่ 3.1 ในหน่วยบริบท

ปัจจัยนำเข้าจะประกอบไปด้วย ตัวชี้วัดมากมายที่ในจะส่งผลไปที่ตัวชี้วัดกระบวนการ และตัวชี้วัดกระบวนการจะส่งผลไปที่ตัวชี้วัดผลผลิต และตัวชี้วัดผลผลิตบางส่วนจะส่งผลย้อนกลับไปที่ปัจจัยนำเข้าต่อไป

แผนภาพที่ 3.2 แสดงภาพของตัวชี้วัดต่าง ๆ ในหน่วยระบบ A

ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A สามารถส่งผลไปถึงตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ส่งผลต่อไปยังตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A ซึ่งตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A ส่งผลไปยังตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A และ B ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ส่งผลไปที่ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B และส่งผลต่อไปที่ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B ซึ่งตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B ส่งผลต่อไปที่ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A และ B ดังภาพข้างล่าง

แผนภาพที่ 3.3 แสดงถึงกระบวนการต่าง ๆ ของหน่วยระบบ A และ B

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร (Population) หมายถึง กลุ่มทั้งหมดของสิ่งที่ต้องการศึกษาวิจัย ซึ่งอาจเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยการปกครอง เช่น จังหวัด อำเภอ เป็นต้น หรืออาจเป็นสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ หรือเป็นสิ่งไม่มีชีวิต เช่น วัตถุ หิน แร่ธาตุต่าง ๆ ก็ได้ ซึ่งมีลักษณะที่ผู้วิจัยสามารถมองเห็นและรับรู้ได้ ยกตัวอย่างการเก็บข้อมูลของชุมชนป่าแก ตามแบบ บร. 3 คือ
 - กลุ่มของคณะกรรมการทั้ง 15 คน
 - กลุ่มคนที่ประกอบอาชีพรับจ้างทำโต๊ะมุก

2. กลุ่มตัวอย่าง (Sample) หมายถึง สมาชิกบางส่วนของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากรในการเก็บรวบรวมข้อมูลอันเนื่องจากการประหยัดเวลาและงบประมาณที่ต้องใช้เป็นจำนวนมากในการเก็บรวบรวมข้อมูลประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นขั้นตอนของการพิจารณาเลือกใช้ประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง โดยมีเหตุผลประกอบในการพิจารณา กล่าวคือ ถ้าเลือกประเมินจากประชากรอาจต้องใช้งบประมาณมากและเวลาค่อนข้างมากแต่มีข้อดีคือ ข้อมูลที่ได้จะมีความสามารถตอบประเด็นคำถามได้อย่างถูกต้องชัดเจน หรือ ถ้าเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากร (การสุ่มตัวอย่าง) แล้วจะทำให้ได้รับข้อมูลที่มีความเชื่อมั่นแต่มีข้อควรระวังที่สำคัญคือ การสูญหายของกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มไว้แล้ว หรือ ถ้ากลุ่มตัวอย่างมีจำนวนน้อยเกินไปจะทำให้ผลสรุปของการประเมินขาดความน่าเชื่อถือและอาจจะไม่ได้รับการยอมรับจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการนั้นๆ

ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ตัวแปร คือ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการหาคำตอบ อาจมีค่าคงที่หรือแปรเปลี่ยนค่าไปได้ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะและโครงสร้างของสิ่งที่ผู้วิจัยกำลังศึกษา ในทางวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์จะเรียกสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการหาคำตอบว่า ตัวแปร ตัวอย่างของตัวแปร เช่น เพศ รายได้ การเปลี่ยนอาชีพ

ตัวชี้วัด หมายถึง ข้อความที่แสดงหรือระบุถึงประเด็นที่ต้องการประเมินและใช้วัดระดับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งตัวชี้วัดจะมีทั้งในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงปริมาณและส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงคุณภาพ

โครงการกองทุนหมู่บ้านชุมชนหมู่บ้านชุมชนเมืองปางแกตามแนวคิดเชิงระบบประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบดังนี้

1. หน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
2. หน่วยระบบ B หน่วยระบบดำเนินกิจการผู้กู้แต่ละราย

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A แบ่งเป็น 4 หมวดคือ

1. ตัวชี้วัดบริบท (Context indicator)
 - 1.1 ระดับประเทศ
 - ความยากจนของประเทศ
 - นโยบายการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)
 - ภาวะขาดดุลการค้าของประเทศ
 - สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

- บรรยากาศความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท
- ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

1.2 ระดับท้องถิ่น

- ประวัติความเป็นมาของชุมชน
- สภาพปัจจุบัน
- ด้านเศรษฐกิจของชุมชน
- ด้านวัฒนธรรม
- ข้อมูลด้านอื่น ๆ (ด้านสุขภาพ,ด้านลักษณะประชากร

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้

2.1 นโยบายของรัฐบาล

2.2 เงิน 1 ล้านบาท

2.3 คณะกรรมการหมู่บ้าน

2.4 เงินที่ผู้กู้ชำระคืน

2.5 สมาชิกที่ขอกู้

3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้

3.1 การคัดเลือกผู้กู้

3.2 การรับชำระหนี้

3.3 การทำบัญชี

3.4 เข้าร่วมกิจกรรมจัดเวทีชาวบ้าน

4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A

4.1 จำนวนผู้ได้กู้

4.2 ยอดเงินผู้ให้กู้

4.3 กองทุนสะสม

4.4 ชื่อเสียงของชุมชน

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B คือ

1. ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)

- อาชีพหลักของผู้กู้
- รายได้ของครอบครัว
- ประสบการณ์ในการดำเนินการ

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้
 - 2.1 เงินทุนที่กู้มาได้
 - 2.2 สถานที่ + วัสดุคิบ
 - 2.3 อื่น ๆ เช่นนักศึกษาผ่านงาน
3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้
 - 3.1 การทำกิจการถูกวิธี
 - 3.2 การหาวัสดุคิบที่ดี
 - 3.3 การทำบัญชี
 - 3.4 การมีส่วนร่วมในการจัดเวทีแต่ละครั้ง
4. ตัวชี้วัด ผลผลิตของหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวแปรดังนี้
 - 4.1 รายได้เป็นเงิน
 - 4.2 ผลเป็นชื่อเสียง
 - 4.3 ผลเป็นความพอใจ
 - 4.4 อื่น ๆ เช่นนักศึกษาได้เรียนรู้ ทูริทิจ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

การเลือกใช้เครื่องมือในการประเมินนั้นต้องศึกษารายละเอียดต่าง ๆ ของตัวแปรและประเภทของข้อมูล ฯลฯ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินแบ่งได้ 2 แบบคือ

1. เครื่องมือวัดแบบมาตรฐาน เป็นเครื่องมือที่ใช้เทคนิค และวิธีการสร้างอย่างเป็นระบบ
2. เครื่องมือวัดทางสังคมศาสตร์ เครื่องมือประเภทนี้มีความยุ่งยากซับซ้อน จะมีความถูกต้องในช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น

เครื่องมือวัดทางสังคมศาสตร์ที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการเก็บข้อมูลสำหรับการศึกษาปัญหาทางสังคมศาสตร์ อาจแบ่งได้ดังนี้

- 2.1 การสังเกต คือการสังเกตพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจะใช้ในกรณีที่ไม่สามารถได้คำตอบที่เป็นจริงจากกลุ่มบุคคลนั้น ด้วยสาเหตุต่าง ๆ เช่น ต้องการทราบ ว่าในชุมชนปางแกมีความสามัคคี เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่กันมากน้อยเพียงใด จึงต้องใช้วิธีการสังเกตด้วยตนเอง เช่นในแบบรายงานที่ 2
 - 2.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการข้อมูลเชิงลึก หรือจากกลุ่มเป้าหมายที่อ่านหนังสือไม่ออกเขียนหนังสือไม่ได้
- ประเภทของแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะดังนี้

1. แบบมีโครงสร้าง

- ปลายปิด เช่น ไข่ – ไม้ไข่, เป็น – ไม้เป็น เช่น บร.2
- ปลายเปิด เช่น เพราะอะไร ทำไม อย่างไร เช่น บร.4

2. แบบไม่มีโครงสร้าง เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ไม่ได้กำหนดคำถามไว้แน่นอนที่สามารถแปลงคำถามได้ตามสถานการณ์ แต่ต้องมีประเด็นหลัก ที่จะตอบสนอง จุดประสงค์ที่ต้องการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนเริ่มต้นตั้งแต่ การระบุประเด็นที่ต้องการเก็บรวบรวม การจัดลำดับอย่างเป็นระบบ ด้วยวิธีการ และหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนแน่นอน และมีการกำหนดตัวชี้วัด ของประเด็นที่ต้องการประเมิน ซึ่งข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มีทั้งในเชิงปริมาณที่เป็นตัวเลข และเชิงคุณภาพที่เป็นการบรรยายลักษณะของข้อมูลในรูปแบบของข้อความ

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากแหล่งต่าง ๆ จำแนกได้ 2 ลักษณะคือ

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้เป็นตัวเลขอย่างเห็นได้ชัดเจน เช่น จำนวนสมาชิกในชุมชนปางแกมี 1,090 คน
2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ที่เป็นการบรรยาย ความเกี่ยวกับความคิดเห็น เช่น ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งกองทุนเงินล้าน

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 6 ขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดข้อมูลและตัวชี้วัด
2. กำหนดแหล่งข้อมูล คือ สมาชิกในชุมชนปางแก เอกสารที่มีอยู่ที่เทศบาล
3. เลือกกลุ่มตัวอย่าง
4. เลือกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น ถ้าต้องการทราบความคิดเห็นของการจัดตั้งกองทุนเงินล้านในชุมชนปางแกก็จะใช้วิธีการสัมภาษณ์
5. สร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชนปางแก

การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนเริ่มต้น ตั้งแต่การระบุประเด็นที่ต้องการเก็บรวบรวม การจัดลำดับข้อมูลอย่างเป็นระบบ ด้วยวิธีการและหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนแน่นอน

นอนและมีการหนดตัวชี้วัดของประเด็นที่ต้องการประเมิน ซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้มีทั้งในเชิงปริมาณที่เป็นตัวเลข และเชิงคุณภาพที่เป็นการบรรยายลักษณะของข้อมูลในรูปแบบของข้อความ ซึ่งในชุมชนปางแกใช้เครื่องมือในการประเมินโครงการต่าง ๆ ดังนี้

1. แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
2. แบบรายงาน บร.2 (แบบการเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)
3. แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคิดที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง)
4. แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
5. แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
6. แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
7. แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนคติของประชาชน)
8. แบบรายงาน บร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)
9. แบบรายงาน บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
10. แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
11. แบบรายงาน บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)
12. แบบรายงาน บร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลคือการนำข้อมูลเป็นตัวบ่งบอกคุณภาพและปริมาณที่ได้จากตัวชี้วัดที่ได้มาจาก การรวบรวมโดยเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลมาแยกแยะ เพื่อค้นหาคุณลักษณะต่าง ๆ ของข้อมูล ซึ่งต้องจัดทำอย่างเป็นระบบเพื่อตอบคำถามที่ต้องการได้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีเป้าหมายสำคัญคือเพื่อจัดหมวดหมู่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้ให้เป็นสารสนเทศสนเพื่อสะดวกในการตีความและอธิบายเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลในกรอบเนื้อหาต่างๆ ตามตัวชี้วัด โดยมีแนวทางหลักคือทุกฝ่ายร่วมกันอธิบายเหตุผลจากข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาเนื้อสรุปว่าการดำเนินงานบรรลุจุดประสงค์อย่างไร พร้อมทั้งเสนอแนะเพื่อให้การดำเนินงานสามารถบรรลุจุดประสงค์ได้ดียิ่งขึ้น

ขั้นตอนสำคัญในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบความถูกต้อง เช่น ข้อมูลตัวเลขต้องตรงกับความเป็นจริง
2. จัดประเภท และแยกประเภทหมวดหมู่ ข้อมูลอย่างเป็นระบบ
3. การถ่ายทอดข้อมูลลงเครื่องมือต่างๆ ตามแบบรายงาน 1-12 เป็นต้น
4. เปรียบเทียบข้อมูลกับตัวชี้วัดและเชื่อมโยงกับจุดประสงค์
5. วิเคราะห์ภาพรวมโครงการเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อม
6. รวบรวมผลการวิเคราะห์เป็นเอกสาร คือ แบบรายงานที่ 1 – 12 และสารนิพนธ์

ประเภทของการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นตัวเลข แล้วสรุปผลโดยใช้ค่าสถิติ การสรุปผลตามแบบรายงานที่ 2 ของชุมชนปางแก สรุปผลเป็นร้อยละ
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความที่เขียนบรรยายเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ หรือความคิดเห็น ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และสังเกต

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

สารนิพนธ์บทที่ 4 ผลการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ประกอบด้วยรายงานข้อมูลที่ได้ตามกรอบแนวคิดทฤษฎี ซิปป์โมเดล (CIPP Model) ซึ่งเป็นรายงานตอนที่ 1-3 และการรายงานตามวัตถุประสงค์ของการกระทำสารนิพนธ์แต่ละประการทั้ง 4 ประการ ซึ่งมี 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ตอนที่ 3 ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ตอนที่ 4 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

ผลการประเมินบริบทชุมชน

1. บริบทระดับประเทศ

1.1 ความยากจนของประเทศ

ความยากจนนั้น เป็นปัญหาที่ยืดเยื้อและเรื้อรังมานาน ทางภาครัฐก็พยายามที่จะแก้ปัญหาตลอดโดยจะเห็นได้ว่าสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กำหนดเรื่องการลดความยากจนเป็นเป้าหมายสำคัญของแผนพัฒนาประเทศ นอกจากนี้เมื่อประเทศไทยประสบกับวิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นตั้งแต่กลางปี 2540 ส่งผลให้ปัญหาดังกล่าว ยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น ส่วนราชการและนักวิชาการเริ่มทบทวนถึงปรัชญาการแก้ไขปัญหา จนกระทั่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทาน พระราชดำรัส เรื่อง”เศรษฐกิจพอเพียง” เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2540 ซึ่งภาครัฐได้น้อมนำกระแสพระราชดำริมาเป็นแนวทางกำหนดปรัชญานำทางในแผนพัฒนาประเทศฉบับที่ 9 และคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2541 จัดสรรงบประมาณให้กับกรมการปกครอง จำนวน 200 ล้านบาท เพื่อดำเนินโครงการเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ขณะเดียวกันนับตั้งแต่วันที่ 25 กรกฎาคม 2544 เป็นต้นมา รัฐบาลได้ทยอยจัดสรรเงินทุน 1 ล้านบาทแก่หมู่บ้านแล้วเป็นจำนวนประมาณ 3 หมื่นหมู่บ้าน เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนสร้างงานสร้างรายได้ ได้แก่หมู่บ้านและชุมชนเมือง

สำหรับนักวิชาการก็มีการนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการแก้ปัญหาเศรษฐกิจตามแนวทางดังกล่าว เช่น สังคีต พิริยะรังสรรค์ (2541) กล่าวว่า “ภายใต้ภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันมีเพียงแนวคิดทฤษฎีเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเองเท่านั้นที่กล้าให้คำมั่นสัญญาว่าเกษตรกรที่ดำรงการผลิตและดำรงชีพตามแนวทางนี้จะไม่เพียงแต่พออยู่ พอกินในระยะเริ่มต้นเท่านั้น แต่จะอยู่ดีมีสุขในระยะต่อไปได้ด้วย.... แนวความคิดและการปฏิบัติของเศรษฐกิจชุมชนแบบพึ่งตนเองดำรงอยู่ในสังคมไทยมาช้านาน แต่ขอบเขตของกิจกรรมทางเศรษฐกิจประเภทนี้ค่อนข้างจำกัด และไม่ใคร่แพร่หลายนัก” ประเวศ วะสี (2544) ได้กล่าวว่า “การพัฒนาในช่วง 40 ปี ที่ผ่านมา คือ การทำลายฐานล่างของสังคมให้อ่อนแอโดยสรุปคือ การไปเอาของที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของคนส่วนใหญ่มาเป็นเงินของคนส่วนน้อย เช่น ทรัพยากรต่างๆ อันได้แก่ ที่ดิน ป่าไม้ แหล่งน้ำ วิธีชีวิตร่วมกันเอาชุมชนหรือวัฒนธรรมคุณค่าที่ผูกพันผู้คนไว้เป็นชุมชนเช่นความใกล้ชิด ความเอื้ออาทรต่อกัน ความเชื่อถือไว้วางใจกัน ซึ่งอาจเรียกว่า ทุนทางสังคม ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมชุมชน ทำให้เกิดเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเชื่อมโยงเป็นบูรณาการกับชีวิต สังคม วัฒนธรรมสิ่งแวดล้อม และจิตวิญญาณ การพัฒนาที่ผ่านมาทำลายฐานเหล่านี้ลงทุกๆ ทาง ทั้งฐานทางสังคม คือชุมชน ฐานทางวัฒนธรรม, ฐานทางสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร ถ้าทั้ง 70,000 หมู่บ้านหายจน ชาวบ้านย่อมมีอำนาจซื้อมาก เศรษฐกิจข้างบนก็จะเจริญและมั่นคงทิศทางใหญ่การพัฒนา คือสนับสนุนให้ชุมชนเข้มแข็ง พลังชุมชนจะเป็นพลังแผ่นดินที่ทำให้ ประเทศไทยมั่นคง” (ชุดวิชาการจัดการและการวางแผนธุรกิจ พ.ศ 2545 หน้า 102)

1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม SMEs

การดำเนินของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ รัฐบาลจึงควรให้ความสนใจต่อการดำเนินการเป็นอย่างยิ่ง และผู้ประกอบการควรให้ความสนใจต่อนโยบายของรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

นโยบายของรัฐบาลจากคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 แสดงเจตนารมณ์ ยุทธศาสตร์และนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งมั่นจะสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ เพื่อประโยชน์สุขของประเทศไทยนั้น มีหลายๆ ประเด็นมีนโยบายที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยตรง อย่างเช่น นโยบายการสร้างรายได้ นโยบายด้านพาณิชย์และเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

(1) นโยบายการสร้างรายได้ ได้พูดถึงการแก้ปัญหาหนี้สินของประเทศ ด้วยการ

สร้างรายได้โดยเน้นการสร้างรายได้ทุกระดับ โดยส่งเสริมแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงตามศักยภาพของชุมชน ในระดับฐานรากของประเทศ ตั้งแต่การผลิตเพื่อบริโภค การนำผลผลิตที่เหลือออกจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้ในครอบครัว ส่งเสริมการรวมตัวเพื่อดำเนินเศรษฐกิจระดับชุมชน เร่งพัฒนาผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม รวมทั้งส่งเสริมเชื่อมโยงอย่างเกื้อกูลและสนับสนุนซึ่งกันและกันกับธุรกิจขนาดใหญ่ ผู้ตลาดทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อสร้างเสริมรายได้ให้กับประชาชนอย่างเป็นระบบ

รัฐบาลจะสนับสนุนให้เกิดการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการผลิตทั้งภาคเกษตร และอุตสาหกรรมและบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดยุคใหม่ โดยคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติ และศักยภาพของทักษะที่โดดเด่น เพื่อสร้างฐานการกระจายโอกาสกระจายความเสี่ยง และฐานการผลิตของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมีแผนนโยบายครอบคลุม 3 ด้าน คือ ด้านการเกษตร ด้านอุตสาหกรรม และด้านการบริการ

1. ด้านการเกษตร
2. ด้านอุตสาหกรรม
3. ด้านการบริการและการท่องเที่ยว

(2.) นโยบายด้านพาณิชย์และเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ได้มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาเครือข่ายการค้าเข้าสู่ระดับโลก ด้วยการผลักดันให้มีการแข่งขันเสรีเวทีการค้าระหว่างประเทศ ส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางการค้าสินค้า รวมทั้งส่งเสริมพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ฯลฯ แต่ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยตรงคือ การส่งเสริมให้ธุรกิจค้าปลีกขนาดกลางและขนาดย่อมดำรงอยู่และปรับตัวรองรับการแข่งขันการเปิดเสรีด้านการค้าและบริการได้

ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม การบริหารจัดการยังขาดความเข้มแข็ง เนื่องจากกิจการหลาย ๆ ประเภทมีความเป็นมาจากการรับมรดกตกทอด ซ้ำกิจการ แต่ยังขาดทักษะในการดำเนินการ จึงมีหลายๆ งานได้ให้ความช่วยเหลือ เป็นต้นว่า สถาบันการศึกษาต่างๆ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, สถาบันเพื่อการศึกษาทางด้านการจัดการ (IMET). กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

ตารางที่ 4.1 เงินใจ / ลักษณะการให้สินเชื่อแก่ SMEs ของสถาบันการเงินต่างๆ

เงินใจ / ลักษณะการให้สินเชื่อแก่ SMEs ของสถาบันการเงินต่างๆ			
สถาบันการเงิน	ลักษณะสินเชื่อ / บริการ	เงินใจ	อัตราดอกเบี้ย
บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	<ul style="list-style-type: none"> - กู้เพื่อลงทุน - ค่าประกัน - การค้าระหว่างประเทศ - ร่วมทุนในกิจการ - วาณิชธนกิจ - ลงทุนด้วยสัญญาใช้เงิน 	<ul style="list-style-type: none"> - ลงทุนใหม่ - ปรับเปลี่ยนเครื่องจักร - ขยายฐานการผลิต 	MLR-1%
บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม	<ul style="list-style-type: none"> - ค่าประกันเฉพาะสินค้าซื้อ - ส่วนที่ขาดหลักทรัพย์ 		
ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย	<ul style="list-style-type: none"> - ส่งออก - แท้ก็งเครคิด - รับซื้อค้ำสินค้าออก 	<ul style="list-style-type: none"> - ครอบคลุมการส่งออกทุกชนิด - สินเชื่อหมุนเวียนดอกเบี้ยต่ำ - นำเอกสารมาขายให้ทันที 	
ธนาคารแห่งประเทศไทย	<ul style="list-style-type: none"> - วิสาหกิจขนาดกลาง-ย่อม - สินทรัพย์ 50 – 200 ล้านบาท - อุตสาหกรรมการผลิตทั่วไป 	<ul style="list-style-type: none"> - ปล่อยกู้ไม่เกิน 15 ล้านบาทต่อรายและผู้ประกอบการออกตัว - สัญญาวงเงินหมุนเวียนได้ 25 ล้านบาท 	
ธนาคารออมสิน	<ul style="list-style-type: none"> - ธุรกิจค้าปลีก – ค้าส่ง - อุตสาหกรรมหัตถกรรม - ธุรกิจบริการ - อุตสาหกรรมการเกษตร - ธุรกิจบริการ - อุตสาหกรรมการเกษตร - ธุรกิจนำเข้า – ส่งออก 		

1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

เงินเพื่อเดือน พ.ค. พุ่ง 0.1% (ธปท. จัดมาตรการเคอร์รับมือเศรษฐกิจฟื้น

เงินเพื่อเดือนพ.ค. พุ่งขึ้นจึบจ๊อบ 0.1% สวนทางกับภาวะเศรษฐกิจไทยที่ทะยานขึ้น
ธปท. เชื่อเป็นการส่งสัญญาณเศรษฐกิจไทยฟื้นตัวได้ต่อเนื่อง โดยไม่มีแรงกดดันจากราคาสินค้า
พร้อมทั้งตั้งตรงอาร์พีไว้ 2% ห่วงขาดดุลเดินสะพัดและส่งออก เตรียมปรับนโยบายการเงินเร็ว ๆ
นี้

นายศิริพล ยอดเมืองเจริญ อธิบดีกรมการค้าภายใน เปิดเผยถึงความเคลื่อนไหวของดัชนี
ราคาผู้บริโภคทั่วไปของประเทศ (เงินเฟ้อ) ประจำเดือน พ.ค. 2545 ว่า เพิ่มขึ้น 0.1% เมื่อเทียบกับ
เดือน เม.ย. 2545 และเดือน พ.ค. 44 ขณะที่เฉลี่ย 5 เดือน (ม.ค. – พ.ค.) เทียบกับช่วงเดียวกันของปี
ก่อนเพิ่มขึ้น 0.5 % ทั้งนี้ การที่เงินเฟ้อเพิ่มขึ้นในเดือน พ.ค. เป็นเพราะการเพิ่มขึ้นของดัชนีหมวด
อื่น ๆ ที่ไม่ใช่อาหารและเครื่องดื่ม 0.2 % ขณะที่หมวดอาหารและเครื่องดื่มลดลง 0.2 % สาเหตุที่

เงินเพื่อเดือน พ.ศ. เพิ่มขึ้นถือเป็นการเพิ่มขึ้นอัตราที่ลดลงเมื่อเทียบกับเดือนที่ผ่านมา เพราะราคาสินค้าอาหารลดลง โดยเฉพาะข้าวสารหอมมะลิ ซึ่งเป็นเพราะมีการบริโภคข้าวใหม่เพิ่มขึ้น รวมถึงราคาผลไม้ที่ลดลง เพราะเป็นช่วงต้นฤดูที่มีการผลิออกสู่ตลาดมาก แต่จนถึงขณะนี้กรมยังยืนยันเป้าหมายเงินเฟ้อของปี 45 เท่าเดิมที่ 1.5% แม้จะมีตัวแปรที่อาจทำให้เงินเพื่อเพิ่มขึ้นได้คือ ราคาน้ำมัน อัตราแลกเปลี่ยนและราคาสินค้าเกษตร

(หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, วันพุธที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2545 หน้า 8)

1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

ในการพิจารณาความสำเร็จขององค์กรธุรกิจ นักวิชาการทั่วไปมีความเห็นที่แตกต่างกันในเรื่องปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จขององค์กรธุรกิจ โดยส่วนใหญ่แล้ว จะมีความคิด 3 ลักษณะ ได้แก่ ปัจจัยภายในองค์กร สภาพของอุตสาหกรรมที่ดำเนินการอยู่ และสภาพของประเทศที่ดำเนินการอยู่ จะเห็นได้ว่าสองในสามประการนั้น ได้แก่ อุตสาหกรรมและประเทศที่องค์กรนั้นดำเนินการอยู่ล้วนเป็นปัจจัยภายนอกขององค์กรธุรกิจ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยด้านสภาวะแวดล้อมภายนอกขององค์กรมีความสำคัญอย่างไรต่อความสำเร็จ หรือความล้มเหลวขององค์กร ดังตัวอย่างเช่น ในช่วงวิกฤตการณ์ทางด้านเศรษฐกิจของไทยในช่วงปี พ.ศ. 2540 – 2541 องค์กรธุรกิจต่างๆ ได้ประสบกับปัญหาในการดำเนินงานเป็นอย่างมากทั้งในทางด้านการเงิน การตลาด หรือ ในด้านการดำเนินงานอื่นๆ บริษัทหลายแห่งถึงขนาดต้องปิดกิจการ หรือประสบกับปัญหาล้มละลาย ปัญหาที่เกิดขึ้นกับองค์กรธุรกิจต่างๆ เหล่านี้ส่วนใหญ่ จะมีสาเหตุมาจากปัญหาภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจของประเทศ ที่ส่งผลถึงองค์กรธุรกิจต่างๆ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อองค์กรธุรกิจนอกจากการที่สภาวะแวดล้อมภายนอกจะก่อให้เกิดปัญหาหรือข้อจำกัดในการดำเนินงานแก่องค์กรแล้วสภาวะแวดล้อมเหล่านี้ยังก่อให้เกิดผลดีต่อองค์กรธุรกิจที่รู้จักที่จะใช้ประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมเหล่านี้ ดังนั้นองค์กรธุรกิจที่ประสบความสำเร็จได้จะต้องจัดหากลยุทธ์ที่เหมาะสมและลงตัวกับสภาวะแวดล้อมภายนอกองค์กรนั้นดำเนินการอยู่ องค์กรธุรกิจที่ประสบความล้มเหลวจะเกิดเนื่องจากกลยุทธ์ที่เลือกใช้ได้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาวะแวดล้อมที่องค์กรธุรกิจของ Wang Lab ประสบความสำเร็จในช่วงแรกเนื่องจากความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์และผลิตภัณฑ์ของบริษัทกับความต้องการของลูกค้าของลูกค้าที่เกิดขึ้น แต่เมื่อความต้องการในคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล และโปรแกรมสำเร็จรูปมีมากขึ้น Wang มองไม่เห็นถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงนี้และกลยุทธ์ที่เลือกใช้ไม่สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้บริษัท เริ่มประสบความล้มเหลว Wang อาจจะยังคงรักษาความสำเร็จได้ ถ้าได้ตัดสินใจที่จะเข้าสู่อุตสาหกรรมเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลแล้วให้ความสำเร็จรูปมากขึ้น ซึ่งกลยุทธ์ของบริษัทก็จะต้องมีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในการดำเนินงานที่เปลี่ยนแปลงไป

สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ

ผลิตภัณฑ์ประชาชาติเบื้องต้น (Gross National Product : GNP) หมายถึง มูลค่าของสินค้าและบริการที่ประเทศหนึ่งๆ สามารถผลิตได้ในระยะเวลาหนึ่งๆ ซึ่งโดยปกติถึงกำหนด 1 ปี มูลค่าของสินค้าและบริการที่คำนวณออกมานั้น ถูกราคาตลาด การวัดฐานะของประเทศ ด้วยผลิตภัณฑ์ประชาชาติ นั้นถือว่า เป็นการพยายาม วัดการเกิดขึ้นของรายได้ ในช่วงระยะเวลา 1 ปี ว่า ในช่วงนี้ จะมีสินค้าและบริการขึ้นเป็นมูลค่าเท่าใด เช่นเดียวกับที่บัญชีกำไรขาดทุนของหน่วยธุรกิจพยายามที่จะหามูลค่ากำไรหรือขาดทุนของธุรกิจในรอบระยะเวลา 1 ปี ในขณะที่ผลิตภัณฑ์ในประเทศรวม (Gross Domestic Product : GDP) มีความหมายใกล้เคียงกับ GNP ข้อแตกต่างอยู่ที่รายได้สุทธิจากการลงทุนในต่างประเทศ ซึ่งถ้านำมาบวกเข้ากับ GDP ก็จะได้ GNP ถ้า GDP หรือ GNP มีการเพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอก็แสดงว่าสถานะเศรษฐกิจของประเทศอยู่ในสถานะที่ดี และมีความต้องการสินค้าและบริการเพิ่มมากขึ้นจากประชากรมีรายได้ดีขึ้นและค่าใช้จ่ายมากขึ้น แต่ถ้า GDP มีอัตราลดลง แสดงว่าความต้องการสินค้าและบริการจะน้อยลงไปและประชาชนมีความต้องการที่จะใช้จ่ายน้อยลง ถ้า GDP ลดลงมากกว่า 2 ไตรมาสติดกัน ถือว่าเศรษฐกิจของประเทศในช่วงนั้นอยู่ในสถานะที่ถดถอย ซึ่งก่อให้เกิดการแข่งขันทางธุรกิจที่สูงขึ้น กำไรของธุรกิจก็จะลดลง และมีธุรกิจที่ล้มละลายมากขึ้น แต่อย่างไรก็ดี การที่ภาวะเศรษฐกิจถดถอยลงก็เป็นการสร้างโอกาสให้กับบางองค์กรธุรกิจบางประเภท เช่น โรงภาพยนตร์ เพราะประชาชนโดยทั่วไปจะมีรายได้เพื่อการท่องเที่ยว และพักผ่อนหย่อนใจน้อยลง การชมภาพยนตร์เป็นการพักผ่อนหย่อนใจที่ใช้เงินทุนน้อยโครงการอบรมพิเศษ นอกจากนั้นองค์กรธุรกิจจำเป็นต้องปรับตัวเองในช่วงที่สถานะเศรษฐกิจตกต่ำ

(การจัดการเชิงกลยุทธ์และนโยบายธุรกิจ พ.ศ. 2542 หน้า 65 , 81)

1.5 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท

บางคนเรียกว่า ความล้มเหลวของท้องถิ่นชนบทธุรกิจชุมชนที่จัดตั้งขึ้นมา บางแห่งล้มเหลว บางแห่งก็ประสบความสำเร็จปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของธุรกิจชุมชนมีหลายปัจจัย แสดงได้ดังภาพ

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ
และความล้มเหลว

- ปัจจัยด้านการผลิต
- ปัจจัยด้านการตลาด
- ปัจจัยด้านแรงงาน
- ปัจจัยด้านการเงิน
- ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ
- ปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์กับภายนอก
- ปัจจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสมาชิก
- ปัจจัยเกี่ยวกับความเป็นผู้นำ
- ปัจจัยเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับขององค์กร

(ชุดวิชาการจัดการและการวางแผนธุรกิจ 2545 สถาบันราชภัฏ ISBN 974-559-572-1)

1.6 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

ปัจจุบันสื่อต่างๆ เข้ามามีอิทธิพลกับชีวิตประจำวันของเรามาก สามารถดึงดูดความสนใจรุ่นใหม่ที่ชอบรับกระแสวัฒนธรรมใหม่ๆ และสื่อที่สำคัญมากคือ สื่อโฆษณาทางโทรทัศน์

วัยรุ่นปัจจุบันง่ายต่อการเปิดรับวัฒนธรรมที่เข้ามาจากต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นทางแถบเอเชียหรือยุโรป ยกตัวอย่าง เช่น การแต่งกายที่นุ่งน้อยห่มน้อย หรือการนิยมฟังเพลงจากต่างประเทศถึงขั้นที่คลั่งไคล้ในตัวศิลปิน จะเห็นได้จากการที่เอกชนบางรายจัดคอนเสิร์ตนักร้องจากต่างประเทศ ซึ่งขายบัตรเข้าชมคอนเสิร์ต ในราคาที่สูง ตั้งแต่ 300 – 1,500 บาท และก็ได้รับการตอบรับที่จากคนไทยจำนวนมาก

หากว่าค่านิยมของคนไทยเปิดรับวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศจนเกินขอบเขตเช่นนี้ ประเทศไทยก็จะขาดดุลการค้าอยู่อย่างนี้ หรือที่เห็นได้ชัดคือค่าใช้จ่ายของวัยรุ่นที่ยังหาเงินเองไม่ได้แล้วใช้ของฟุ่มเฟือยเช่นนี้ก็จะเกิดปัญหาทางการเงิน และการแต่งกายที่ไม่รัดกุมก็เป็นสาเหตุหนึ่งของความไม่ปลอดภัยของผู้แต่งเองด้วย

2. บริบทระดับท้องถิ่น

ประวัติความเป็นมาของชุมชนเมืองปางแก

ชุมชนเมืองปางแก เริ่มแรกเป็นป่า ไม่มีบ้านเรือน มีเพียงลำคลอง และต้นไม้หนาแน่นและเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2495 ได้มีการอพยพย้ายถิ่นฐาน จากต่างจังหวัดและอำเภอใกล้เคียงเข้ามาอาศัยอยู่ มีการตัดไม้ในท้องถิ่นมาสร้างเป็นที่อยู่อาศัยเริ่มแรกประชากรยังมีอยู่น้อยมาก มักสร้างบ้านอยู่ห่าง ๆ กัน คนกลุ่มแรกๆ ที่เข้ามาตั้งบ้านเรือน ในชุมชนเมือง

ปางแก่นี่มีไม้ก็ครอบคร้ว คือ ผู้ใหญ่ประกาศและยังใช้ชื่อประกาศเป็นชื่อซอยในชุมชน ปางแกด้วย และยังมี ร.ต.ต.จรูญ ทองแสง นางทรัพย์ เคสื้อแก้ว เป็นบุคคลที่ชาวบ้านในชุมชนปางแกให้ความนับถือมากคนหนึ่ง เป็นบุคคลที่สร้างประโยชน์ให้กับชาวบ้านในชุมชนเมืองปางแกในหลายเรื่อง ปัจจุบันประชากรในชุมชนเมืองปางแกเพิ่มขึ้นเป็น 1,090 คน และชื่อชุมชนปางแก่นั้น ไม่สามารถทราบได้ว่า ใช้ตั้งแต่เมื่อไหร่ ทราบแต่เพียงว่า มีมาตั้งแต่ก่อนที่ถนนกลุ่มแรกจะอพยพเข้ามาอยู่

สภาพปัจจุบัน

ปัจจุบันมีประชากรในชุมชนเมืองปางแก 1,090 คน มีบ้านเรือน 236 หลังคาเรือน ดันไม้ลดลงมากเนื่องจากเปลี่ยนจากพื้นที่ป่าเป็นที่ตั้งบ้านเรือนถ้ำคลองด้านหลังหมู่บ้านจากเมื่อก่อน ประมาณ 25 ปีที่แล้ว ยังใต้อากาศชาวบ้านในชุมชนปางแกได้ใช้ประโยชน์มากมาย เช่น ใช้หุ้มต้มอาหาร ใช้ค้ำ ใช้อาบน้ำ ล้างจาน ซักผ้า แต่ปัจจุบันไม่สามารถใช้บริโภคได้เหมือนแรกๆ นอกจากการใช้น้ำ ฟิชไร่ ส่วนทางด้านสาธารณสุขโลก เมื่อก่อนยังไม่มีไฟฟ้าและใช้น้ำบาดาล แต่ปัจจุบัน มีไฟฟ้าและน้ำประปาใช้เกือบทุกหลังคาเรือนมีโรงพยาบาลประจำอำเภอตั้งอยู่ในเขตชุมชนปางแก และที่ทำการเทศบาลตำบลปากช่อง ที่มาสร้างในชุมชนปางแก รวมทั้งโรงเรียนปางแกซึ่งสรุปได้ว่าชุมชนปางแก เป็นชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีพอสมควรในด้านสาธารณสุขโลก

ด้านเศรษฐกิจของชุมชนเมืองปางแก

เศรษฐกิจของชุมชนปางแกก็จัดอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่น่าเป็นห่วงได้จาก การที่ชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพกันทั้งสิ้น สามารถชี้แจงรายละเอียดได้ดังนี้

รับจ้างทั่วไป	184	ครอบคร้ว
รับราชการ	18	ครอบคร้ว
ค้าขาย	17	ครอบคร้ว
ทำไร่	11	ครอบคร้ว
ทำสวน	2	ครอบคร้ว

อาชีพรับจ้างของคนในชุมชนปางแกที่เห็นได้ชัดคือ การทำโต๊ะมุก สร้างรายได้ให้กับชุมชนมาก เพราะมีงานอยู่ตลอด สรุปแล้วสภาพเศรษฐกิจ โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับกลาง

ด้านวัฒนธรรม

ชาวบ้านในชุมชนเมืองปางแก นิยมการทำบุญมาก และเห็นความสำคัญกับวัฒนธรรมประเพณีของไทย ซึ่งวันสำคัญทางศาสนาทุกครั้ง ชาวบ้านจะไปทำบุญที่วัดเป็นส่วนใหญ่ เป็นวัดในชุมชนปางแก ซึ่งมีอยู่ 1 แห่ง วัดปางแก มีพระสงฆ์ 25 รูป ไม่มีแม่ชี และเณร นอกจากนี้ยังมีประเพณี คือ ทำบุญกลางบ้านที่จะทำขึ้นทุกปีในเดือน เมษายน ซึ่งจะมีขึ้นในวันสงกรานต์

ข้อมูลด้านอื่นๆ

- ด้านผู้นำของชุมชน มีความรับผิดชอบดี มีการแจ้งข่าวสารอย่างสม่ำเสมอในการเรียกประชุมชาวบ้านแต่ละครั้งก็จะใช้บริเวณบ้านของผู้นำชุมชนเอง คือ นายแก้ว แสนใหม่
- ด้านการศึกษา ในชุมชนปางแกมีโรงเรียนอยู่ 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนปางแกมีอาจารย์ 18 คน จบระดับปริญญาตรี 17 คน และปริญญาโท 1 คน สามารถแยกตามวิชาเอกได้ดังนี้

<u>วิชาเอก</u>	<u>จำนวน</u>
รัฐประศาสนศาสตร์	1 คน
บริหารการศึกษา	3 คน
ประถมศึกษา	8 คน
ภูมิศาสตร์	1 คน
วิทยาศาสตร์ทั่วไป	2 คน
สังคมศึกษา	2 คน
จิตวิทยา	1 คน

โรงเรียนแห่งนี้เปิดให้การสอนระดับชั้นอนุบาล 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 3 ปัจจุบันมีนักเรียน 405 คน ในจำนวนนี้รวมนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายแล้ว 9 คน และยังมีเด็ก ในวัยเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายอีก 3 คน ที่ไม่ได้เข้ารับการศึกษ

- ด้านสุขภาพอนามัย

เนื่องจากในชุมชนปางแก มีโรงพยาบาลปากช่องนานา ซึ่งเป็นโรงพยาบาลของรัฐบาล ตั้งอยู่ในพื้นที่นี้ การเดินทางไปรับการรักษาจึงสะดวก นอกจากนี้ยังมีหน่วยแพทย์เคลื่อนที่มาให้การรักษาถึงชุมชนเป็นประจำ ส่งผลให้สุขภาพโดยรวมของชุมชนปางแกอยู่ในเกณฑ์ที่ดี

- ลักษณะประชากร

ชุมชนเมืองปางแก มีจำนวนประชากร 1,090 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คือ 565 คน เพศชาย 525 คน กลุ่มอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 18 ปี 1 วัน – 50 ปีเต็มดังตาราง

ตารางที่ 4. 2 จำนวนและร้อยละของประชากรตามลักษณะของประชากร

ลักษณะของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ ชาย	525	48.16
หญิง	565	51.83
2. อายุ		
1 วัน – 3 ปีเต็ม	58	5.32
3 ปี 1 วัน – 6 ปีเต็ม	19	1.74
6 ปี 1 วัน – 12 ปีเต็ม	38	3.48
12 ปี 1 วัน – 15 ปีเต็ม	27	2.44
15 ปี 1 วัน – 18 ปีเต็ม	32	2.95
18 ปี 1 วัน – 50 ปีเต็ม	766	70.27
50 ปี 1 วัน – 60 ปีเต็ม	112	10.27
60 ปี 1 วันขึ้นไป	38	3.48
3. การศึกษา		
- ไม่มีข้อมูลโดยละเอียดส่วนใหญ่จบระดับชั้นป. 4		

แหล่งน้ำในชุมชนเมืองปางแก

ในชุมชนเมืองปางแกมีแหล่งน้ำอยู่ 1 แห่ง เป็นลำคลองยาวมาจากเขาใหญ่ในอดีตใช้ในการบริโภค เช่น ในในการหุงต้ม ซักผ้า ต้มกิน อาบน้ำ ลงไปเล่นน้ำ ซึ่งไม่ลึกนัก แต่ในปัจจุบันน้ำในแหล่งนี้ สกปรกมากคนลงไปเล่นน้ำในปัจจุบันแทบจะไม่มี และไม่สามารถนำมาใช้บริโภคได้แล้วและน้ำยังแห้งลงไปมาก จนสามารถเดินข้ามฝากได้ ปัจจุบันมีร้านขายส้มตำไปขายอยู่ริมน้ำ และนำโต๊ะไม้ไผ่สำหรับให้ลูกค้านั่งรับประทาน ไปตั้งอยู่กลางน้ำ

จำนวนแหล่งน้ำในชุมชนเมืองปางแกจะพบว่ามีบ่อน้ำบาดาลอยู่ 9 บ่อ และลำคลอง 1 แห่ง ซึ่งแหล่งน้ำทั้ง 2 นี้สามารถใช้ได้ตลอดทั้งปี

ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวม มีดังนี้

ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าหน่วยระบบ A พบว่า

นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

(ความคิดเห็นของคณะกรรมการกองทุน) = เป็นเงินที่รัฐบาลนำมาช่วยแก้ปัญหาการขาด เงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ เป็นการช่วยลดภาระของประชาชน จากการกู้ยืมเงินจากนายทุนนอกระบบ หรือบางรายไม่สามารถกู้ยืมจากแหล่งเงินทุนใดได้ เมื่อมีเงินทุนมาช่วยแล้ว จะสามารถช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถมีเงินลงทุนประกอบอาชีพต่อไปได้(ความคิดเห็นของผู้กู้) = เป็นโครงการที่รัฐบาลต้องการใช้ให้แบ่งบางภาระของคนในแต่ละชุมชนให้มีความกินดีอยู่ดี ซึ่งจะสามารถช่วยได้มาก เพราะบางรายอาจมีปัญหาด้านการเงิน คือ ขาดเงินทุนหมุนเวียนในการค้าขาย หรือการประกอบอาชีพอื่นๆ และไม่สามารถไปกู้ยืมจากแหล่งใดได้ เมื่อมีโครงการนี้เข้ามาก็ช่วยได้มาก (ความคิดเห็นจากผู้ที่ไม่ประสงค์จะกู้) = เป็นเงินที่เข้ามาช่วยคนในชุมชนที่ขาดเงินในการประกอบอาชีพ แต่หากมีเงินหมุนเวียนแล้วจะทำให้เกิดการหมุนเวียน รายได้ที่ดีขึ้นดีสำหรับผู้ที่ไม่รู้ว่าจะไปกู้จากแหล่งเงินกู้ใดและวิธีนี้ก็เป็นทางเลือกที่ดีอีกทางหนึ่ง

1. เงิน 1 ล้านบาท

จากการประเมินผลการดำเนินงานเงิน 1 ล้านบาท พบว่า คณะกรรมการกองทุนได้ทำการจัดสรรเงิน 1 ล้านบาท ตามที่ทางรัฐบาลมีนโยบายมาโดยไม่มี การปิดบังการแบ่งสรรเงินแต่อย่างใด ในการพิจารณาให้สมาชิกกองทุนกู้ยืมนั้นทางคณะกรรมการจะมาร่วมพิจารณาไม่ต่ำกว่า 5 คน โดยจะแบ่งเงินส่วนหนึ่งไว้ในยามฉุกเฉิน

2. คณะกรรมการหมู่บ้าน

จากการคัดเลือกคณะกรรมการมา 15 คน โดยรวมแล้วคณะกรรมการกองทุนชุดนี้มีประสิทธิภาพมาก จากการพิจารณาเงินกู้แต่ละราย จะต้องปรึกษาถึงความเหมาะสมก่อน และการใช้จ่ายเงินแต่ละครั้งก็จะมี ใบเสร็จ หรือหลักฐานต่างๆ แนบมาด้วย เพื่อความเข้าใจของสมาชิกทุกคนว่า ทำไปใช้อะไรบ้าง ถึงเวลาชำระเงินทุกคนก็จะมารวมกันที่บ้านเอาประธานกองทุน และจากยอดการชำระเงินแล้วครบทุกราย ถือได้ว่าคณะกรรมการกองทุนชุดนี้ มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานมาก

3. เงินที่ผู้กู้ชำระคืน

ในวันที่ 22 เมษายน ได้พิจารณาให้เงินกู้ไปเป็นครั้งแรกจำนวน 41 ราย เป็นจำนวนเงิน 753,000 บาท โดยได้รับคืนในเดือน พฤษภาคม วันที่ 21 โดยได้รับคืนเป็นเงินชำระเป็นงวดๆ ตามที่แต่ละรายได้ตกลงไว้กับคณะกรรมการกองทุน รวมเป็นเงิน 29,784 บาท

4. ผู้สมัครขอกู้

จากการเข้าร่วมพิจารณาให้เงินกู้ ของคณะกรรมการกองทุนชุมชนปางแกพบว่า ผู้ขอกู้มีจำนวนมากซึ่งไม่สามารถให้กู้ได้ทุกคน คณะกรรมการจึงต้องพิจารณาจากความเหมาะสมว่า มีคุณสมบัติครบถ้วนหรือไม่ และพิจารณาให้ตามลำดับความเหมาะสม สรุปว่าการปล่อยเงินกู้ครั้งที่ 1 ในวันที่ 22 เมษายน 2545 นั้น มี 41 รายและครั้งที่ 2 ผ่านการพิจารณาอีก 14 ราย ในวันที่ 3 สิงหาคม 2545 รวมทั้งสิ้น 55 ราย

ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1. กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า การดำเนินการคัดเลือกผู้กู้ของคณะกรรมการกองทุนชุมชนเมืองปางแก จะมีคณะกรรมการเข้าร่วมพิจารณาแต่ละครั้งไม่ต่ำกว่า 5 คน แล้วตรวจสอบข้อมูลของผู้ขอกู้แต่ละรายว่ามีคุณสมบัติครบถ้วนหรือไม่

2. การรับชำระหนี้

การรับชำระหนี้ของกองทุนชุมชนเมืองปางแกนั้น คณะกรรมการตกลงกับผู้ได้รับอนุมัติเงินกู้ให้นำเงินตามที่ได้ตกลงกันในแต่ละงวดมาชำระที่บ้านประธานกองทุนทุกวันที่ 20 ของทุกเดือน หรืออาจจะเลื่อนไป 1 วัน คือวันที่ 21

3. การทำบัญชี

ในการทำบัญชีของเหรียญญี่นั้น จากการมาตรวจสอบของทางพัฒนากรจังหวัดได้เข้ามาขอดูแล้วได้รับคำชมว่า ดูง่าย เข้าใจง่าย เป็นระเบียบ และไม่มีปัญหา อะไรเกี่ยวกับบัญชีกองทุนชุมชนเมืองปางแก

4. เวทีชาวบ้าน

ในการจัดทำเวทีชาวบ้านแต่ละครั้งโดยสรุปแล้วชาวบ้านในชุมชนให้ความร่วมมือกันดี มาก โดยการจัดประชุมแต่ละครั้งจะจัดที่บ้านของประธานกองทุน คือ บ้านเลขที่ 31 ซอยประภาส ต.ปากช่อง อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออก 3 ด้านดังนี้ คือ

1. ผลโดยตรง พบว่า จากการอนุมัติเงินกู้ของคณะกรรมการแก่ผู้กู้ได้รับผลตอบแทนเป็นดอกเบี๋ย คือ ผู้กู้ชำระเงินงวดแรก 18 ราย เงินต้น 34,278 ดอกเบี๋ย 2,706 บาท
2. ผลกระทบโดยตรง จากการได้รับชำระเงินคืนจากผู้กู้นั้น ได้ชำระดอกเบี๋ยมาด้วยทำให้เงิน 1 ล้านบาทนั้น เพิ่มขึ้นมาอีก ซึ่งส่งผลให้เงินกองทุนมากขึ้นก็สามารถอนุมัติให้กู้ได้มากขึ้นอีก
3. ผลกระทบโดยอ้อม พบว่าจากการที่ชาวบ้านในชุมชนเมืองปางแก ได้รับเงินช่วย

เหลือ 1 ล้านบาท แล้วนำมาจัดสรรให้กับผู้กู้แต่ละรายนั้น ช่วยให้ผู้ขอกู้นั้นได้นำ เงินไป ประกอบอาชีพให้ยั่งยืนต่อไป เมื่อชาวบ้านส่วนใหญ่มีราย ได้ดีขึ้นสังคมโดยรวมก็จะดีขึ้นตามลำดับ

ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย

ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

(1) อาชีพหลักของผู้กู้

การผลิตทางการเกษตร	11 ราย
ปลูกพืชไร่	6 ราย
เลี้ยงสัตว์	6 ราย
ประมง	1 ราย
ทำสวน	2 ราย
อุตสาหกรรมในครอบครัว	9 ราย

(2) รายได้ของครอบครัว

รายได้ของชาวบ้านในชุมชนปางแก ต่อปี ตั้งแต่ 30,001 – 50,000 มี 12 ครอบครัว 50,001 – 70,000 มี 80 ครอบครัว 70,001 – 100,000 มี 132 ครอบครัว 100,000 ขึ้นไปมี 12 ครอบครัว

(3) ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว

ความรู้ความสามารถของผู้กู้ในกลุ่มแรก คือ มีความรู้ทางการเกษตร 11 ราย ด้านค้าขาย 21 ราย และความรู้ทำโต๊ะมุกอีก 9 ราย

ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

1. เงินที่กู้มาได้ สมาชิกกองทุนที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ได้นำเงินไปใช้จ่ายตามที่ระบุมาในใบขอกู้
2. สถานที่, วัตถุดิบ
ยกตัวอย่างผู้กู้ที่ประกอบอาชีพทำโต๊ะมุก ใช้สถานที่บริเวณบ้านของตนเองส่วน วัตถุดิบ ทางนายทุนจะจัดหาให้
3. เงินอื่นๆ (ดอกเบี้ย)
จากการกู้เงินกองทุนของผู้กู้ เมื่อถึงกำหนดชำระเงินคืนผู้กู้จะต้องส่งดอกเบี้ย ด้วยตามอัตราส่วน จึงเป็นรายได้ของกองทุนอีกทางหนึ่ง

ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

1. การทำกิจการที่ถูกต้องวิธ ในการนำเงินกู้ของกองทุนไปดำเนินธุรกิจของแต่ละรายนั้น ไม่มี

ปัญหาอะไร เนื่องจากธุรกิจนั้นเริ่มมาอยู่ก่อนแล้วไม่ใช่ว่าจะคิดทำ จึงดำเนินธุรกิจด้วยความชำนาญ

2. การทำบัญชี ในกรณีขอเหรียญของกองทุนฯ ได้มีการทำบัญชีการขอกู้และการชำระเงินคืนอย่างเป็นระบบ ดูเข้าใจง่าย
3. การหาวัตถุดิบที่ดี ยกตัวอย่าง ผู้ที่ประกอบอาชีพทำโต๊ะมุกก็จำเป็นต้องใช้วัตถุดิบที่ดี เพื่อส่งผลให้สินค้าที่ผลิตมีราคาที่ดี
4. การมีส่วนร่วมในการจัดเวทีชาวบ้านแต่ละครั้ง
ในการจัดเวทีชาวบ้านส่วนใหญ่แล้วบัณฑิตกองทุนฯ ได้มีโอกาสเข้าไปรับฟังและร่วมดำเนินการบ่อยครั้ง

ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

1. รายได้เป็นเงิน จากการอนุมัติเงินกู้ให้กับสมาชิกของชุมชนปางแก เมื่อถึงกำหนดชำระเงินคืน ก็จะมาส่งตรงเวลาที่ผ่านประธานกองทุน พร้อมกับดอกเบี้ยซึ่งดอกเบี้ยที่ได้นี้ ก็จะเป็นรายได้ของกองทุนฯ เป็นการเพิ่มขึ้นจากเงินที่มีอยู่ 1 ล้านบาท ซึ่งจัดว่าเป็นผลทางตรง
2. ผลเป็นชื่อเสียง หากการดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านชุมชนเมือง ของชุมชนปางแก เป็นไปอย่างเป็นระบบ ระเบียบ จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมาไม่มีปัญหาทางการ บัญชีและปัญหาด้านอื่นก็ไม่มี จากการตรวจสอบของคณะกรรมการพัฒนาการจังหวัดนครราชสีมา ได้รับคำชมว่าดีปฏิบัติทุกขั้นตอน ทำให้ชุมชนปางแกมีชื่อเสียงที่ดี จัดว่าเป็นผลกระทบโดยตรง
3. ผลเป็นที่น่าพอใจ จากการดำเนินงานที่ผ่านมาอยู่ในเกณฑ์ที่ดี เป็นผลกระทบโดยตรง
4. ความเป็นอยู่ในท้องถิ่น ชาวบ้านชุมชนปางแกมีความเป็นอยู่ดีขึ้นมาก สามารถช่วยให้ผู้ที่ขาดแคลนเงินทุนในการประกอบอาชีพ ได้มีทุนหมุนเวียนต่อไป ช่วยพยุงอาชีพให้มั่นคงขึ้น ซึ่งเป็นผลกระทบโดยตรง
5. นักศึกษาได้เรียนรู้ธุรกิจ
จากการเข้าชุมชนบ่อยๆ และการเรียนรู้ที่ได้รับจากทางมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ทำให้บัณฑิตมีความรู้ด้านธุรกิจมาก ซึ่งเป็นผลกระทบโดยอ้อม

ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- 3.1 ผลที่เกิดจาก เงิน 1 ล้านบาท พบว่า สามารถช่วยลดภาระหนี้สินของชาวบ้านได้ สร้างความมั่นคงในอาชีพต่อไปได้ เมื่อชาวบ้านแต่ละคนมีความกินดี อยู่ดีก็ส่งผลโดย

รวมให้ทั้งชุมชน มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นด้วย

- 3.2 ผลที่เกิดจากการคัดเลือกผู้กู้ พบว่า ผู้กู้ที่ได้รับเงินกองทุนไปแล้วนั้นหมายความว่า เป็นผู้ที่คณะกรรมการ ได้ทำการพิจารณาคุณสมบัติต่างๆ แล้วและมีการชำระเงินคืนตามเวลาพร้อมดอกเบี้ย ซึ่งเป็นผลดีกับกองทุนฯ ผลที่เกิดจาก เงินที่ผู้กู้ชำระคืน พบว่าเป็นสร้างชื่อเสียงของชุมชนปางแก้ว เป็นชุมชนที่ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อผู้กู้ชำระเงินคืนครบตามจำนวนและตรง เวลา ส่งผลให้เงินกองทุนเพิ่มขึ้น จากเงินต้นและดอกเบี้ย
- 3.3 ผลที่เกิดจาก บัณฑิตเข้าชุมชน พบว่า เป็นการเพิ่มประสบการณ์ในหลายๆ ด้านแก่บัณฑิตทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติ ได้พบกับปัญหา และวิธีแก้ไข และรู้จักการทำงานกับคนหมู่มาก ถือว่าเป็นประสบการณ์ที่ดี

สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

- (1.) การเกิดกองทุนพบว่า ได้ช่วยเหลือชาวบ้านที่ประสบกับปัญหาขาดเงินทุนหมุนเวียน บางรายก็หาทางออกโดยการกู้เงินจากนายทุนนอกระบบ เป็นการเพิ่มหนี้สินให้กับตนเองขึ้นไปอีก บางรายที่ไม่สามารถกู้เงินได้จากแหล่งใดเลยก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงอาชีพหรือหนักกว่านั้นก็ ย้ายที่ทำกินไปอยู่ที่อื่น เมื่อมีเงินกองทุน 1 ล้านบาท เข้ามาช่วย ชาวบ้านก็มีโอกาสมากขึ้นในการที่จะนำเงินไปประกอบอาชีพให้ดำเนินต่อไป
- (2.) ระบบบริหารกองทุนพบว่า ชุมชนปางแก้ว มีการบริหารกองทุนที่ดีเป็นระบบ สมาชิกผู้กู้ซื่อสัตย์และการตรงเวลาในการชำระเงิน
- (3.) การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองพบว่า การดำเนินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นมีนโยบายให้ชาวบ้านในชุมชนได้ทำการบริหารจัดการกันเอง แก้ปัญหาและวางแผนกันเอง เพื่อสร้างการเรียนรู้ด้านการประกอบธุรกิจ และเพิ่มความสามัคคียิ่งขึ้น
- (4.) การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า จากการที่มีโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น มีส่วนช่วยให้ อาชีพของชาวบ้านชุมชนปางแก้ว ไม่ต้องหยุดลงเนื่องจากมีเงินทุนหมุนเวียน ส่งผลให้เศรษฐกิจโดยรวมของชุมชนปางแก้วดีขึ้นมา
- (5.) การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า การมีระเบียบของกลุ่ม ที่ชัดเจน

เงินปฏิบัติได้จริง ทำให้การดำเนินโครงการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ
ปัญหา ด้านต่างๆ ของชุมชนก็ลดน้อยลง

2. ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

ปัจจัยด้านบวก

- ความสามัคคีและการร่วมมือกันในชุมชน
- ความซื่อสัตย์ในการชำระหนี้สิน
- การคัดเลือกผู้กู้ยืมอย่างรอบคอบ

ปัจจัยด้านลบ

- ความคิดเห็นที่ขัดแย้งกัน ในบางครั้ง
- การหยุดชะงักการชำระหนี้เนื่องจากการประกอบอาชีพขาดทุน

3. ความเข้มแข็งของชุมชน

(1.) ตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด

เป็นการบริหารและจัดการชุมชนด้วยภูมิปัญญาของตนเอง มีการสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนและสังคมประชาชนในหมู่บ้าน ผู้การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมขอ ประเทศในอนาคต

(2.) ตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น

ความเข้มแข็งของชุมชน คือการที่ชาวบ้านในชุมชนส่วนใหญ่สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีความกินคืออยู่ดี มีหนี้สินน้อยลง ปัญหาในด้านต่างๆ ในสังคมลดลง

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองปางแก ได้สรุปสาระสำคัญ โดยย่อและชัดเจนดังนี้

สรุป

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อทราบว่าการะบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด
2. เพื่อทราบถึงปัญหาในการดำเนินงานบริหารกองทุนฯของคณะกรรมการ
3. เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย
4. เพื่อกระตุ้นและติดตามการดำเนินงานของชุมชน

วิธีดำเนินการ

1. ใช้ “ซีพีพี โมเดล” ในการประเมินโครงการ
2. เก็บรวบรวมข้อมูล คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายที่เป็น คน เอกสาร หรือสถานการณ์ จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ และทุติยภูมิ ซึ่งข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มา สามารถจำแนกได้ 2 ลักษณะคือ
 - 1.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ คือข้อมูลที่เป็นตัวเลข นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการทางสถิติ
 - 1.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ คือข้อมูลที่มีลักษณะบรรยายเกี่ยวกับความคิดเห็น เครื่องมือที่ช่วยในการเก็บข้อมูลต่างๆ คือแบบรายงานที่ 1 – 12

ในการเก็บข้อมูลจำเป็นต้องกำหนดตัวชี้วัดขึ้นมาเพื่อใช้ในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยใช้แนวคิดเชิงระบบ(System Approach) ใช้รูปแบบ “ซีพีพี โมเดล” (CIPP Model) ตัวชี้วัดที่ใช้ประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ประกอบด้วย

1. ตัวชี้วัดหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้รู้(หน่วยระบบ A)
 - 1.1 ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)
 - 1.2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator)

- 1.3 ตัวชี้วัดกระบวนการ(Product Indicator)
- 1.4 ตัวชี้วัดผลผลิต(Product Indicator)
2. ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย (หน่วยระบบ B)
 - 2.1 ตัวชี้วัดของบริบท (Context Indicator)
 - 2.2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator)
 - 2.3 ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator)
3. นำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูล มาแจกแจงรายละเอียดพร้อมออกแบบผลการวิเคราะห์ให้อยู่ในรูปแบบที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ และสะดวกต่อการนำไปใช้
4. สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ จะกล่าวถึงผลการดำเนินงาน โดยรวมว่ามีผลเป็นอย่างไร เป็นวิธีที่ช่วยส่งเสริมให้การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนดีขึ้น

ผลการดำเนินการ

ผลการดำเนินงานของหน่วยระบบ A

จากการที่รัฐบาลได้มีนโยบายจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติขึ้นมา เพื่อช่วยลดปัญหาเศรษฐกิจ และลดภาระหนี้สินของชาวบ้าน เพื่อช่วยให้ชาวบ้านมีความอยู่ที่ดีขึ้น โดยมีนโยบายให้ชุมชนจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อบริหารกองทุนหมู่บ้าน และปัจจุบันชุมชนปางแกได้มีการดำเนินการบริหารกองทุนหมู่บ้านชุมชนเมืองปางแกตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ปัจจุบันกองทุนชุมชนเมืองปางแกมี

สมาชิก 140 ราย อนุมัติเงินกู้ไปแล้ว 2 ชุด ชุดแรกอนุมัติไป 41 ราย เป็นเงิน 753,000 บาท และชุดที่ 2 อนุมัติไปอีก 14 ราย เป็นเงิน 240,000 บาท และเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2545

ทางพัฒนาการจังหวัดนครราชสีมา ได้เข้ามาติดตามผลการดำเนินการของกองทุนชุมชน เมืองปางแก ได้รับผลการตรวจว่าเรียบร้อยดี ไม่มีปัญหาทางการดำเนินการ จึงพอสรุปได้ว่าผลการดำเนินการของกองทุนชุมชนเมืองปางแกเป็นไปตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติซึ่งที่ผ่านมายังไม่พบปัญหาที่จะเป็นอุปสรรคในการดำเนินการ

อภิปรายผล

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนชุมชนเมืองปางแก
 - 1.1 การเกิดกองทุน พบว่า จากการที่มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ขึ้นมา ได้ช่วยเหลือชาวบ้านที่ประสบปัญหาขาดเงินทุนหมุนเวียนบางรายก็หา ทางออกโดยการกู้เงินนอกระบบ เป็นการเพิ่มหนี้สินให้กับตนเองขึ้นไปอีก บางรายที่ไม่สามารถกู้เงินจากแหล่งใดได้ก็ต้องการเปลี่ยนแปลงอาชีพ หรือที่ หนักกว่านั้น คือย้ายที่ทำกิน ไปอยู่ที่อื่น เมื่อมีเงินกองทุน 1 ล้านบาทเข้ามา ช่วยชาวบ้านก็ทำให้ชาวบ้านมีโอกาสมากขึ้นในการประกอบอาชีพ

1.2 การมีระบบบริหารกองทุน พบว่า ชุมชนปางแกมีการบริหารกองทุนที่ดีเป็นระ

ยะ เียบย คณะกรรมการมีความกระตือรือร้นในการติดตามให้ผู้กู้ชำระหนี้สินดี มาก

1.3 การมีการเรียนรู้เพื่อพึ่งตนเอง พบว่า การดำเนิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองปางแกมีผลให้ชาวบ้านในชุมชนปางแกได้เรียนรู้การสร้างอาชีพ เพื่อให้รู้จักการพึ่งพาตนเอง ได้อย่างยั่งยืน รู้จักการแก้ปัญหาและการดำเนินการบริหารกองทุนชุมชนเมืองปางแกให้อยู่ได้ต่อไปในอนาคต

1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม พบว่า จากการที่มีโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น มีส่วนช่วยอาชีพของชาวบ้านชุมชนปางแก ไม่ต้องหยุดชะงักเนื่องจากมีเงินทุนมาหมุนเวียน ส่งผลให้เศรษฐกิจและความ เป็นอยู่ในชุมชนปางแกดีขึ้น

1.5 ศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนเมืองปางแก พบว่า การมีระเบียบของกลุ่ม ที่ชัดเจนปฏิบัติได้จริงทำให้การดำเนิน โครงการไปอย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนก็ลดน้อยลง

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

2.1 ปัจจัยด้านบวก

- ความสามัคคีและการร่วมมือกันในชุมชน
- ความซื่อสัตย์ในการชำระหนี้คืน ชำระให้ตรงเวลา
- การพิจารณาเลือกผู้กู้อย่างรอบคอบ

2.2 ปัจจัยด้านลบ

- ความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันในบางครั้งของคณะกรรมการกับสมาชิก
- การอนุมัติเงินกู้บางรายควรจะให้น้อยกว่าที่อนุมัติไป

3. การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

ก่อนที่จะมีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองปางแก ได้มีการจัดตั้งกลุ่ม

“ออมทรัพย์สัจจะ” ขึ้นมาก่อนแล้วและมีคณะกรรมการบางคนที่มาเป็นคณะกรรมการ
ในกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองปางแก้ว

4. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนในชุมชนเมืองปางแก้ว

คือความสามัคคีกันในการที่จะดำเนินการบริหารจัดการกองทุนชุมชนเมืองปางแก้ว
ดำเนินต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ และชาวบ้านในชุมชนมีการประกอบอาชีพที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ภาระเรื่องหนี้สินลดลง มีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันในสังคม

5. ผลโดยตรงและผลกระทบต่างๆ

1. ผลโดยตรง

- สมาชิกผู้กู้มีโอกาสดำเนินการประกอบอาชีพไม่ต้องเปลี่ยนอาชีพ
ย้ายที่ทำกิน ไปอยู่ที่อื่น

2. ผลกระทบโดยตรง

- ช่วยลดภาระหนี้สินของชาวบ้านในชุมชนปางแก้วได้ อย่างเช่น
เมื่อก่อนชาวบ้านบางคนต้องกู้เงินนอกระบบและต้องเสียดอกเบี้ยที่สูง

3. ผลกระทบโดยอ้อม

- ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนปางแก้วดีขึ้นเพราะเมื่อมีการประกอบ
อาชีพที่มั่นคง แล้วเศรษฐกิจในชุมชนก็จะดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ปางแก้ว

- ระเบียบข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองปางแก้ว เหมาะสมดี
แล้ว เป็นระเบียบที่สามารถปฏิบัติตามได้ง่าย

2. ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

- ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้เพิ่มเติมในการบริหารจัดการกองทุนของ
คณะกรรมการในหน้าที่ต่างๆ ของคณะกรรมการแต่ละคนเพราะบางคนมี
ความสามารถไม่พอกับหน้าที่หรืออาจมีความรู้ไม่พอ

3. ข้อเสนอแนะการนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองปางแก้ว

- คณะกรรมการควรมีเกณฑ์ในการอนุมัติเงินกู้ที่ดี เช่น ควรอนุมัติ

เงินกู้ในจำนวนที่เหมาะสมกับขนาดของธุรกิจ

- ควรมีการติดตามการนำเงินไปประกอบอาชีพของสมาชิกผู้กู้แต่ละราย ว่าได้ดำเนินการตามที่ระบุไว้ในใบขอกู้หรือไม่

4. ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไปหรือเพิ่มเติม

- ควรติดตามผลการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอย่างต่อเนื่อง
- ควรมีการสอนอาชีพเพิ่มเติมให้กับชาวบ้านในชุมชนเพื่อที่จะได้เป็นแนวในการประกอบอาชีพ

บรรณานุกรม

ชุดวิชาการจัดการและการวางแผนธุรกิจ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 1 2545

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2544 สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2545

ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้ง และบริหารกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) (ฉบับที่ 3), 2544 และฉบับที่ 4 2545 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2544

สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย “ชุดวิชาสารนิพนธ์” (Substantive Report) หลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ 2545

ระเบียบกองทุนหมู่บ้านปางแก เทศบาลตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ไทยรัฐ 5 มิถุนายน 2545 หน้า 8

พัทธ์ผอง วัฒนสินธุ์ และ พสุ เดชะรินทร์, 2542 การจัดการเชิงกลยุทธ์และนโยบายธุรกิจ กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี